

הישיבה התשעים-ושלוש של הכנסת הראשונה

יום שני, י"ד כסלו תש"י (5 דצמבר 1949)

תל-אביב, בנין הכנסת, שעה 16.10

א. הודעת ראש-הממשלה בדבר ירושלים והמקומות הקדושים

אולם, אין אנו מעלים על דעתנו שארגון האו"ם ינסה לעקור את ירושלים ממדינת-ישראל או לפגוע בדביבונותה של ישראל — בבירת-הנצח של ישראל. פעמיים בתולדות עמנו נעקרנו מירושלים — רק לאחר שנוצחנו במלחמת-דמים אכזרית על-ידי כוחות מרובים וחזקים משלנו — כוחות בבל ורומא. קשוינו עם ירושלים בימינו אלה אינם פחות עמוקים מאשר היו בימי נבוכדנצר וטיטוס פלאביוס; וכשירושלים נתקפה אחרי ארבעה-עשר למאי 1948, ידע הנוער הלוחם שלנו להרף נפשו על בירת קדשנו, לא פחות משעשו זאת אבותינו בימי הבית הראשון והשני.

אין אנו מניחים אף רגע, שארגון האו"ם ינסה להוציא את ירושלים בכוח מידי ישראל. ואנו מצהי"רים, שישראל לא יוותר על ירושלים ברצונו הטוב, כשם שלא ויתר במשך אלפי שנה על אמונתה, על יחודו הלאומי ועל תקוהו לשוב לירושלים ולציון — למרות רדיפות שאין משלן בהיסטוריה.

אומה אשר קיימה בנאמנות במשך אלפיים וחמש מאות שנה השבועה שנשבעו הגולים הראשונים על נהרות בבל, כל לשכוח את ירושלים — אומה זו לא תשלים לעולם עם הפרדת ירושלים. וירושלים היתה דית לא תקבל על עצמה שום שלטון זר — לאחר שאלפי בניה ובנותיה שחררו בפעם השלישית מולד"תם ההיסטורית וגאלו את ירושלים מהשמדה והרס.

אין אנו עושים עצמנו שופטים על או"ם — על שלא נקפה אצבע בזמנו, כשמדינות אחדות חברות או"ם הכריזו בגלוי מלחמה על החלטות או"ם מיום 29 בנובמבר 1947, וניסו בכוח הזרוע למנוע הקמת מדינת-ישראל, להשמיד הישוב העברי בארץ הקדושה ולהרוס את ירושלים עיר-הקודש על ישובה היהודי.

לולא הצלחנו לעמוד בכחונוראנו בפני התוקפנים שמרדו באו"ם — היתה ירושלים היהודית נמחת מעל פני האדמה, הישוב היהודי היה נשמד ומדינת-ישראל לא היתה קמה. ואין אנו יכולים לראות עוד כל תוקף מוסרי בהחלטות או"ם מ-29 בנובמבר; לאחר שאו"ם לא הצליח לבצע החלטותיו, לדעתנו החלטת 29 בנובמבר על ירושלים בטלה ומבוטלת.

הגסיון לקרוע את ירושלים היהודית ממדינת-ישראל — אינו עשוי לקיים השלום במזרח, ופחות מכל — בירושלים עצמה. ישראלים ימסרו נפשם על ירושלים לא פחות מאנגלים על לונדון, רוסים על מוסקבה ואמריקאים על ואשינגטון.

והי הפעם הראשונה בתולדות הארץ, שאמדינה

היו"ר י. שפרינצק:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה התשעים-ושלוש, רשות-התיכור לראש-הממשלה.

ראש-הממשלה ז. בן-גוריון:

כידוע לכם, דנה עכשיו עצרת האו"ם בבחיית ירושלים ומקומותיה הקדושים.

מדינת-ישראל היא חברת או"ם, לא מתוך נוחות פוליטית, אלא מתוך אדיקות עמוקה ומסורתית בחזון שלום עולמי ואחוזת עמים, שהנחילו לנו בנאי ישראל — ושארגון או"ם הרת על דגלו.

חברותנו זו מחייבת אותנו להגיד מכאן, מעל במת הכנסת הראשונה לישראל, לכל האומות המכור נסות בעצרת האו"ם ולכל שוחרי שלום וצדק בעולם, את מה שבלב עם ישראל מאז היותו לאומה מאוחדת תחת שרביטו של דוד המלך לפני שלושת אלפים שנה — בדבר ירושלים עיר-קדשו ובדבר יחסו לקדשי כל הדתות.

בהכרותנו על מדינת-ישראל המחודשת, מיום 14 למאי 1948, הצהרנו והתחייבנו קבל ההיסטוריה והער"לם, ש"מדינת-ישראל תבטיח חופש דת, מצפון, לשון הינוך ותרבות; תשמור על היותו לאומה מאוחדת כל הדתות, ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות". בהתאם לכך הודיעה משלחתנו באו"ם, שמדינת-ישראל מתחייבת לכבד כל הזכויות הקיימות ביחס למקומות הקדושים והבניינים הדתיים בירושלים, מבטיחה חופש פולחן וגישה תפשית בלא כל הפליה לכל המקומות הקדושים והבניינים הדתיים שברשותה, מקיימת זכות הצליינים מכל האומות והדתות לבקר במקומות הקדושים במדינה וחופש תנועה לכהונתיה, והיא מסכימה שיקיים מצד או"ם פיקוח יעיל על המקומות הקדושים ועל הזכויות הקיימות, כפי שיוסכם בין או"ם ובין מדינת-ישראל.

יחד עם זאת אנו רואים חובה להצהיר, שירוש"לים היהודית היא חלק אורגני ובלתי-נפרד ממדינת-ישראל — כשם שהיא חלק בלתי-נפרד מההיסטוריה הישראלית, מאמונת ישראל ומנשמת עמנו. ירושלים היא לביבה של מדינת-ישראל. אנו גאים על כך, שירושלים נתקדשה גם בעיני בעלי דתות אחרות, וברצון ובנפש חפצה נבטיח כל הסידורים וההקלות הדרושים, שכל בעלי הדתות האחרות יספקו צרכיהם הדתיים בירושלים ותינתן מצדנו כל העזרה לאו"ם להבטיח סידורים אלה.

ישיבה צ"ג, י"ד כסלו תש"י (5 דצמבר 1949)

— הודעת ראש-הממשלה בדבר ירושלים והמקומות הקדושים (בן-גוריון); דיון על הודעת ראש-הממשלה בדבר ירושלים והמקומות הקדושים (ריפטיין, בגין) —

ואנו מקווים, שהדחת המכבדות קדושת ירושלים, והאומות הדוגלות כמונו בעקרונות השלום והצדק — יכבדו זכויות ישראל בירושלים, כשם שישראל מכבדת זכויות כל הדתות בבירת קדשה ובמדינתה הריבונית.

השלטת בירושלים מקבלת על עצמה מרצונה החפשי העקרון של פיקוח בינלאומי על מקומות הקודש בעיר זו. אולי אין זה מקרה, שזה נעשה עליידי העם שעשה את ירושלים למרכז קדושה עולמית ובידי הממשלה הראשונה שנבחרה עליידי תושבי ירושלים.

ב. דיון על הודעת ראש-הממשלה בדבר ירושלים והמקומות הקדושים

מ. בגין (תנועת החרות):

כבוד הי"ר, מתוך ידיעה שהצעת החוק שלנו להח"רת מעמד הבירה לעיר-דוד, תבוא לדיון לפני ישיבה משותפת של ועדת-החוקה וועדת-החוץ ביום ד' הקרוב, ואחר מכן לדיון ולהחלטה לפני מליאת הכנסת, הריני מתכבד, בשם הסיעה לתנועת החירות מיסודו של האר"י גון הצבאי הלאומי, להודיע שכל נסיון להטיל על ירושלים שלטון נכרי יתפס אל סלע ההתנגדות של העם כולו.

הנוער הירושלמי, והנוער הארצישראלי כולו, אשר ממקורות הנצח של משחררי המולדת ומורדי יהודה שאב כוחות מחודשים; הנוער הירושלמי והנוער הארצישראלי כולו שידע להרים את נס המרד נגד של-טון הכיבוש הבריטי, להסתער על מבצרי, לחזור לתוך ה"בוינגרדיים" למיניהם ולעשות בהם שפטים; הנוער הירושלמי והנוער הארצישראלי כולו שלא גרתע מלה-כות במשעבד, בעוד למעלה ממאה אלף חיילים ושוטרים על נשקם החדיש מגסים להנציח שלטון זר בארץ מולדתו; הנוער הירושלמי והנוער הארצישראלי כולו שיכול למשעבד ופורר את שלטונו וסילקו מחלק של המולדת ומן העיר החדשה של ירושלים — הנוער הזה ישים לאל כל נסיון, ויבוא מצד מי שיבוא, להטיל על ירושלים עול שעבוד מחודש.

ועדת המשנה להוועדה המדינית, המקבילה לעצרת או"ם, קיבלה החלטה החוזרת על החלטת עצרת או"ם 27 בנובמבר 1947, היא ההחלטה על קריעת ירושלים מגוף ישראל. המוסדות הרשמיים הטרומ-ממלכתיים, סנכו אז ידם, לאסוננו, על החלטה זו, ואנחנו שמחים לשמוע היום מפי ראש-הממשלה כי ההחלטה היא על קריעת ירושלים מגוף ישראל, בטלוג ומבוטלת. אנחנו מאמינים כי ההודעה הזאת על ביטול החותור על ירושלים, כוחה יפה ביחס להחלטת ביתור המולדת, לא כוחות זרים יחליטו על גבולות מולדתנו. העם היושב בציון הוא אשר יקבע את הגבולות של ריבונות יש-ראל.

אולם גם אם איננו יודעים אם הוועדה המדינית תאשר ברוב את החלטת ועדת-המשנה, או אם עצרת או"ם תאשר ברוב של שני שלישים החלטה זו או אחרת של הוועדה המדינית על מעמדה של ירושלים, עלינו לקבוע שיש לשים קץ למצב המלאכותי, שבו אנו מצויים פנים להחלטותיהם של העמים הנכריים ביחס לירושלים, הנפוך הוא. נציגי העמים הנכריים חייבים לקבל הודעה חד-משמעית על החלטה ברורה של עם ישראל ביחס לירושלים. הציפיה הזאת שאנחנו הרשינו, מתוך החמת צת הזדמנויות ברורות, להתמיד בה, היא היא הנותנת פתרון פה לנציגי אינטרסים אלה או אחרים לנסות להיטיל על ירושלים שלטון נכרי, הודעה על "ירושלים יהודית", שממנה עלול להשתמע עולל שישקיימת ירושלים אחרת, עלולה לתת פתרון פיה לעמים נכריים לה-

י. ריפטיין (מפ"ם):

שתי סכנות אורבות כיום לירושלים, סכנת קריעתה מדינת-ישראל תחת מסוה של אינטרנאציונאליזציה בשם האומות המאוחדות, וסכנת חלוקתה ע"י אישור סטאטוס מיני-חוקי לצבא עבר-הידני שפלש לאחד מחלקי ירושלים. מדינת-ישראל חייבת להילחם נגד שתי הסכנות האלה.

בשעתו השלימה מדינת-ישראל עקרונות עם תכנית של אינטרנאציונאליזציה של ירושלים כחלק של תכנית כוללת על איחוד כלכלי של מדינת-ישראל עם מדינה ערבית עצמאית, כמסגרת מסיימת שבאה לשמור על שלימותה של ארץ-ישראל. אבל, למרות נכונותה של מדינת-ישראל להגשים את התכנית הזאת, למרות תמיכתה של האופוזיציה הדמוקרטית בקרב האוכלוסיה הערבית, — התכנית הזאת נדחתה, הופרה ועורערה ע"י פלישת צבאות-ערב וע"י פעולת חבלה של מעצמות אימפריאליסטיות.

במצב זה אין תוקף חוקי, אין ממשות ואין כל חוקף מוסרי לדרישת האינטרנאציונאליזציה של ירושלים. אני מקווה שכוחות-הקידמה בעולם יעמדו לימינה של מדינת-ישראל במלחמתה נגד יחוק ירושלים תחת מסוה זה. אבל, באותו תוקף חייבת מדינת-ישראל להיחלם גם נגד הנסיון להפוך את העובדה הצבאית הנוכחית — שאישרה רק זמנית ע"י הנהיה של שביחת הנשק — של כוח-צבאי פולש עבר-הידני בשליחות האימפריה הבריטית, לגורם-יסוד בפתרון המדיני של ירושלים. חלוקת ירושלים היא סכנה לשלומה של ארץ-ישראל, לשלומה של מדינת-ישראל, לשלומה של ירושלים עצמה.

מדינת-ישראל חייבת לדחות בכל תוקף את התכנית הודנית הזאת, ובמצב זה, שבו שתי התכניות הללו הן בלתי-הגדוקות ובלתי-משיות, חייבת מדינת-ישראל לדרוש מאת ארגון האומות המאוחדות להסכים לאותו הפתרון היחיד שיש בו שמירה על שלום בירושלים ובארץ-ישראל, שיש בו יחס של כבוד לגבורת היהודים שלחמו על ירושלים בימי רעב ומצור, שיש בו תגמול לצבא-ההגנה-לישראל, לגדודי-המלח"ח שהגנו על הדרך לירושלים, שיש בו — מתוך הסכמ עם האומות המאוחדות — ערובה ממשית לשמירת המקומות הקדושים בירושלים.

ארגון האומות המאוחדות חייב במצב זה, מתוך הכרעה אמיצה, שוב לתת תשובה יסודית לאחת השאלות הכאובות והגדולות של ארצנו ע"י הסכמה לספח את ירושלים הבלתי-מחולקת למדינת-ישראל. על-כ"פ פנים, מה שלא יחלט בארגון האומות המאוחדות — היישוב היהודי בארץ-ישראל, תושבי מדינת-ישראל, יהיו מאוחדים בהכרה ובכוננות למעשים, בדריכות לוחמת, ששום גזירה המכוונת לקרוע את ירושלים ממדינת-ישראל, לא תתגשם. גזירה כזאת לא תקום.

ואין המדינה יכולים להתקיים בלי סמל זה, על כל משמעותו בעבר, להווה ולעתיד של האומה. התנקשות בירושלים כבירת ישראל היא התנקשות בקיומנו הלאומי.

מאז היוותנו לעם היתה ירושלים בפנינו, בלבנו, בתפילותינו, וברחשי לב כל האומה, יום יום, שעה שעה, שיא השאיפות והכיסופים הלאומיים של האומה. על שבתנו לירושלים חלמו מיליונים של מעורבים ונדכאים מבני-עמנו בתקופת גלותנו הארוכה והארורה.

על ירושלים כדגל האומה נתחנכו דורות של בנינו, ועליה שפכנו את דמנו ללא היסוס, ללא פקפוק, ללא חשבון.

אין אנו גורסים את זכותנו ואת ריבונותנו על ירושלים טפין טפין, או חלקים חלקים. כשם שאין השם ירושלים ניתן לשינוי, כך גם לא ייתכן שינוי או שוני ביחסנו לירושלים השלמה.

מפלטנו לא קשרה מעולם את עמדתה לגבי מדיניות-החוץ ביחסים מיוחדים למדינה זו או אחרת, וממילא אין הריכוז המיוחד במינו של הכוחות המנסים עכשיו להתנקש בזכותנו על ירושלים ובתקומה במדינת ישראל — משום הפתעה, או אכזבה, או דאגה. יהיו הכוחות שיעמדו נגדנו אשר יהיו — הם ימצאו בנו חומה בצורה, ללא סדקים וללא פרצות. מנער ועד זקן, אשה וילד, מדן ועד אילת, יעמדו מחנה אחד מלוכד על משמר חומותיה של בירתנו ועירי-קדשנו, וכל קרבן לא ירתיענו.

תשמש הופעה מלוכדת זו על כל גווניה, המוצאת את ביטויה היום בכנסת הראשונה, משום אזהרה ברורה לכל מי שירצה לנסות למנוע מאתנו את הגשמת השאיפה של הדורות, בין על-ידי החלטות ובין על-ידי כוחות.

א. כהן (המפלגה הפרוגרסיבית):

במועצת-המדינה הומגית, בשבועות הראשונים לפעולתה, הוטל עלי להציע בשם חברי, כי ירושלים תיקבע כמקום מושבה של הריבונות הישראלית. אין צורך להכריז על ירושלים כעל בירתו הנצחית של ישראל — העם והמדינה — כשם שמיותר להכריז על ארץ-ישראל כעל ארצו של ישראל: השם מעיד על נושאו.

אין ירושלים מה שהיא. בהכרח כל האומות, אלא בזכות ישראל. קדושתה של ירושלים נובעת מעמקי דבריי-ישראל; השלטון עליה לא יפון ולא יקום מתוך העברת שלטונו של ישראל והמלכת זר על כסא דוד. מעריכים אנו במלוא הערך את העובדה, שירושלים קדושה גם בעיני הגויים — ונושאים אנו נפשנו אל אותו יום, כאשר גם הגויים יראו בה את עיר השלום, ויעלו אל הר ד' לכונן שם את שלום העולם; אבל אין שחר לתקוה, כי מאת אלף יהודי ירושלים יתפרקו מעצמאותם ויסקימו להפוך את עיר שלוםם ועיר גבורתם לזירת התגוששות, מזימות ואינטריגות בינלאומיות בין כוחות עויינים זה את זה. אין שחר להנחה המדינית, כביכול, כאילו יימצא איש-ירושלים אחד, איש יהודי, אשר יסכים לשמש שלטון זרים, בינלאומי כביכול.

נית שיש משהו בעם אשר ויתר על חלק מירושלים, וביתוד על חלקה המחודש ביותר, המצפה ליד העברית המשחררת.

למצב מלאכותי זה יש לשים קץ. העמים הנכרמים חייבים לדעת, כי ירושלים שלנו היא, כולה שלנו — הריהבית, הכולל המערבי — ירושלים משני עברי החוק מה כולה שלנו היא, וירושלים היא בירתנו, לא רק להלכה אלא למעשה, וזו ההחלטה אשר על הכנסת לקבל.

שוב אין לנו מוסדות טרום-ממלכתיים, החייבים בשעת סכנה להתכנס כדי לקבל החלטות מחאה נגד גזירות מצד עמים נכרמים. מדינה אנתנו — מדינה ריבונית אנתנו, ירושלים שלנו היא. הצדק, ההיסטוריה, הרגש והאמונה — כל הגורמים הם בעד זה שירושלים תהיה בירת ישראל, וירושלים כולה.

אין אנו מתכנסים כדי למחות. הדבר בידנו, ועל הדבר הזה נחליט וגם נבצע. הגיע הזמן להודיע במפורש, לא על-ידי הצהרה מילולית, אלא על-ידי קביעת חוק, כי ירושלים, וירושלים כולה, היא בירת ישראל.

א. ת. שאג (החזית הדתית המאוחדת):

נציגי היהדות הדתית מצהיירים הגיגית בשעה זו: ירושלים, קרית המלכות והמקדש, היא בירת הנצחים של כנסת-ישראל אשר הארץ הזאת הובטחה לה מפי הגבורה. תורת אלוקי ישראל היא ספר העדות לברית זו בין האומה ובריתה.

ירושלים של מעלה ושל מטה עומדת כל הדורות במרכז נפשו ומהותו של עמנו. שבועת האמונים לעיר הקדושה „אם אשכחן ירושלים תשכח ימיני“, שאבור תינו גולי יהודה נשבעו על נהרות בבל, הפכה חזויתית תמיד ליחיד בישראל ולכלל ישראל.

שבועה זו, הארשת העמקה ביותר של כיסופי האומה לארצה, השיבה אותנו לציון.

ככוח שבועת ירושלים עלו בנינו ובנותינו על עקידת ירושלים. לחמנו את מלחמת הגבורה מול שב-עה עממים, ניצחנו אותם בעז"ה והקימונו את מלכות ישראל.

עיר המלוכה והנבואה, אוויר הנשימה של חיינו, היתה ותהיה בירת מלכות ישראל. קנא קנאו לציון קנאה גדולה.

י. ספיר (הציונים הכלליים):

ירושלים כבירת ישראל ומדינת-ישראל אינה בעינינו ולגבי דידנו בעיה, אלא עובדה.

הנסיון שנעשה בתקופה האחרונה, המזימה המרוי-כות לנתק מעל גוף המדינה את ראשה ולבה, נתקל וייתקל בחומה המאוחדת של העם היושב בציון ועם ישראל בכל תפוצותיו.

בהזדמנויות שונות הכריזה מפלטנו על עמדתה הקנאית והבלתי-שרנית בענין ירושלים.

ירושלים, לדעתנו, איננה אובייקט מדיני בלבד, איננה מושג טריטוריאלי בלבד, אלא היא סמל של האומה והמדינה, סמל מהות ועודה וקיומה. אין העם

פניות במזרח התיכון, במסגרת תכניותיו להכנת מלחמת-עולם חדשה, הדפנו בזה אחר זה את התכניות הללו. היתה זו בתחילה תכנית אמריקאית של הטלת „נאמנות“ על כל א״י, באפריל—מאי 1948, כאשר אמריקה כינסה מושב מיוחד של האו״מ כדי למנוע את הקמתה של מדינת-ישראל; אחר-כך היתה זו תכנית ברנאודט הפושעת, אשר אמרה למטרה את ירושלים לעבר-הירדן הבריטית של עבדאללה.

ישוב, במערכה משותפת של המוני הישוב ושל העם בישראל, ובתמיכה הפוליטית רבת המשקל באו״מ מצד ידידיו הנאמנים — ברית-המועצות וארצות הברית — ריקאית, את התכנית של מסירת ירושלים לעבדאללה בריטאניה.

אולם אויבי עצמאות ישראל, אויבי יהודי ירושׁלים, לא אמרו נואש, וזכר הקרבנות המרובים, וזכר הרעב והסבל שעברו על ירושלים, אינו מעניין אותם, כשם שדברים אלה אינם מעניינים אותם גם ביחס לארצות ועמים אחרים. הם עושי הכל ועדיין הם עושים הכל כדי להכין סיבוב צבאי שני, נוסף על הלחץ הכל-כלי והפוליטי נגד מדינת-ישראל ונגד ירושלים. במשך כל התקופה הזאת תבענו, והגנו ממשכים לתבוע מאת הכנסת להתנגד לכל הסכמה — מפורשת או אף בלתי-מפורשת — מצד ממשלת ישראל שלטון של עבדאללה-בריטאניה, בחלק השני של הארץ ובחלק השני של ירושלים. זאת תבע ותובע אינטרס השלום, זאת תבע ותובע ענין עצמאותה של ישראל וענין שלוםם ובטחונם של יהודי ירושלים.

לשם הבהרת המצב יש להדגיש שבזמן הדיון על ירושלים, כיוונה המשלחת הסובייטית באו״מ את כל ביקרתה נגד שלטון עבדאללה בירושלים ובא״י, נגד מדיניות בריטאניה וארצות-הברית, נגד התכנית הפור-שעת של ועדת-הפיוס, המכוונת נגד היהודים והערבים כאחד.

המשלחת הסובייטית, מאז ומתמיד, (רק מי שמעוניין לסלף את דבריה לא יודה בכך), יצאה מנקודת ראות השלום, הבטחון, העצמאות של מדינת-ישראל ושל החלק השני של א״י ושלוםם של כל יהודי ירושלים, אשר להם הגישה ברית-המועצות את עזרתה במונים החמורים ביותר.

רצוני להזכיר שבזמן שהתקיימה ישיבת הכנסת בירושלים, היה זה הציר האמריקאי שלא השתתף בה באופן הפגנתי, כמחאה על קיום ישיבת הכנסת בירושׁלים; ולעומת זאת, היתה זו המשלחת הסובייטית שאהה למושב הכנסת בירושלים. אני רוצה להזכיר שכאשר הועברו אזהים משטרדי-המשלה לירושלים, לא נשמעה כל מחאה מצד ברית-המועצות, אך אותה שעה נשמעה מחאה חריפה מאד מצד ועדת-הפיוס, שבראשה עומד נציג אמריקאי.

מי שרוצה לראות את הדברים נכוחה, מי שמעוניין באמת ומתמים בעצמאותה, בריבונותה ובשלמותה של מדינת-ישראל, מי שמעוניין בלב תמים בשלוםם וחירותם של יהודי ירושלים ושל ירושלים העיר, חייב לראות, שממשותה המעשית של ההצעה הסובייטית היתה, להקים שלטון של תושבי ירושלים על ירושלים, בפיקוח זמני של מועצת-הנאמנות. כל הנסיבות לסלף את העמדה הזאת, כל הנסיבות לזהות את עמדת-האימפריאליסטים באו״מ למי

ישנם מקומות קדושים בירושלים. המקומות הללו קדושים בזכות יהודים שרגליהם דרכו שם. אם הארץ מות, קבר אחד להם בירושלים — אלפי קברים קדושים לישׁאל בירושלים, ושום שלטון בינלאומי, אם בכלל קיים מושג כזה, אינו ערב לנו לשמור על קדושתם של קברי-הקדוש שלנו. אם ירושלים טבורו של עולם — רק עם-עולם ישמור עליה.

א. אלמאליה (הספרדים):

את דבר תושבי ירושלים לאו״מ כבר הודיעו אתמול תושבי ירושלים. מי שלא ראה אתמול את המחזה המזועזע, אבל גם הנהדר ברוממותו, לא ראה מחזה נהדר מימיו. עשרות אלפים מתושבי ירושלים, זקנים ונערים, גברים ונשים, ילדי בתי-ספר, עלו כולם אל ההר בו קבור החווה הגדול, ובהרמת ידים גשבעו את השבועה המסורתית „אם אשכח ירושלים תשכח מיני“.

האו״מ כבר שמע אתמול את דבר ירושלים ואנו נחזור עליו היום. תושבי ירושלים, שטעמו את טעם המצור, הרעב, הצמא, הסבל וההפגנות מכל הצדדים, תחת פקודת מפקדי-צבא זרים — יודעים מה יהיה גורלם כשעיר-נצח זו תועמד תחת שלטון זר, תושבי ירושלים לא השלימו ולא ישלימו לעולם עם מזימה זו.

כשבאה ועדת-הפיוס לירושלים, היתה לי ההזדמנות לדבר עם שנים מחבריה ולומר להם: אם אתם מטיילים כיום בחופש גמור בחוצות ירושלים, אם אנהנו יכולנו לבוא אליכם היום, הרי זה רק תודות לדם בנינו ובנותינו שנשפך כמים כדי לשחרר את כל המקומות הללו, בשעה שאתם הפקרתם אותנו בידי זרים. חלומכם שאתם חולמים היום להפוך את ירושלים לעיר בינלאומית, הוא חלום רע לכם, והעולה על רוחכם היה לא יהיה!

לכן אנו חוזרים היום ואומרים: ירושלים היתה עד היום הבירה הרוחנית של ישראל; מהיום הזה והלאה תהיה בירתה הנצחית והמדינית של מדינת-ישראל!

תדבק לשוננו לחיכנו אם לא נזכרכי, ירושלים!

מ. וילנר (מק״י):

כנסת נכבדה! במערכה הגורלית והאכזרית שהיתה מנת חלקם של יהודי ירושלים, נוכח ההתקפה הפושעת של צבאות מדינות ערב, שהיו מודרכים ע״י קצינים בריטיים ומצויידים בחלקם בנושק אמריקאי, במערכה הגורלית הזאת, עמדו המוני הישוב, עמד העם בישראל, מאוחד ומלוכד — וניצח.

בימים הקריטיים ביותר של המערכה על ירושלים, על שלומה של האוכלוסיה היהודית בעיר, כשנפלו רבים מטובי הנוער שלנו, קיבלנו עזרה וחסוה מאד מאת ברית-המועצות הסוציאליסטית ומדינות הדמוקראטיה העממית. ככוח המשותף הזה, של עמידת הגבורה של הנוער שלנו, של צבא-ההגנה-לישראל, ובעזרתם רבת-המשקל של בני-בריתנו הטבעיים והבלתי-מעוררים, ניצחנו במערכה על ירושלים ובמערכה על תקומתה של מדינת-ישראל.

כולנו חרדים כיום נוכח המזימות הנרקמות סביב ירושלים, נוכח הנסיבות להפוך את ירושלים לאחד הבסיסים של האימפריאליזם, בהתאם לתכניותיו התק-

— דיון על הודעת ראש-הממשלה בדבר ירושלים והמקומות הקדושים (וילנר, אהרנוביץ) —

רק תכנית מרחיקה ראות, רק תכנית אשר תביא להרחקת צבא הסלישה והצבא הבריטי משערי ירושלים וארץ-ישראל כולה, רק תכנית כזאת עולה בקנה אחד עם אינטרס השלום בארץ-ישראל, עם חירותה של מדינת-ישראל, עם בטחונם של יהודי ירושלים וקשרם עם מדינת-ישראל.

ז. אהרנוביץ (מפא"י):

כנסת נכבדה! הייתי רוצה לרענן בזכרוכם שני דברים:

א. עם התכונה לקבלתנו אל א"מ, הוזמן נציג ממשלת ישראל באו"מ, מר אבא אבן, לוועדה מדינית "אד הוק" של האו"מ והוא נשאל, בין השאר, שאלות המכוננות להבדיר את יחסה של מדינת-ישראל לשאלת ירושלים.

בסיכום תשובתו של מר אבא אבן הוצגו על-ידו, בין השאר, הדברים הבאים: "שילובה של ירושלים העברית במדינת-ישראל היה תהליך היסטורי טבעי, כתוצאה ממסיבות המלחמה, מחלל שלטוני שנוצר עם הפסקת המאנדאט ומסירובו של האו"מ לקבל על עצמו אחריות אדמיניסטרטיבית ישירה על ירושלים — שילובה זה של ירושלים העברית במדינת-ישראל אינו יכול להתיישב עם יצירת משטר בינלאומי על ירושלים. ממשלת ישראל ממליצה ותומכת ביצירת משטר בינלאומי אך ורק לשם פיקוח והגנה על המקומות הקדושים".

על סמך הביאורים האלה שהניחו את דעתה של הוועדה, הוחלט על-ידיה ב"פ במאי ש. ז. להמליץ על קבלת מדינת-ישראל לאו"מ, והחלטה זו אושרה ב"11 במאי בעצרת האו"מ.

ב. בתחום מושב זה של עצרת האו"מ נאם שר החוץ של ממשלת ישראל על ירושלים בסני הוועדה המדינית של או"מ. את נאומו סיים בהצעת החלטה הבאה:

"העצרת הכללית, בהזכירה את החלטותיה הקודמות, שהביעו את דאגתו של האו"מ בכל הנוגע לירושלים בגלל הימצאותם של מקומות קדושים ובנינים דתיים בתוכה, רושמת לפנייה, שהכרזת העצמאות של ישראל מ"15 במאי 1948 מבטיחה את הגנתם של המקומות הקדושים של כל הדתות והדתות לשמור על הזכויות הקיימות במקומות הקדושים ובמיוחד אותם הזכויות והמנהגים שהיו בתוקף ב"14 במאי 1948 — שעל-ידי כך מובעת באופן יעיל ומעשי הדאגה הזאת — והיא מחליטה איפוא:

א. לייפות את כוחו של המזכיר הכללי לתתם בשם האו"מ על הסכם עם ממשלת ישראל בקשר להגנה והפיקוח על המקומות הקדושים בירושלים.

ב. לדרוש מאת המזכיר הכללי למסור למושב החמישי הרגיל של עצרת או"מ דו"ר שחשבו על ההתקדמות שהיתה בקשר לחתימה ולהוצאתו לפועל של הסדר זה".

זאת — ולא יותר.

אמנם החלטה המקורית של האו"מ על בינאום ירושלים נתקבלה רק לפני שנתיים, אבל בינתיים התרחקו מרחק של זורות מההחלטה ההיא; בינתיים נתקבלה החלטה אחרת — זו שנחתמה בלב יהודי ירושלים ובלב יהודי מדינת-ישראל כולה.

גיהם עם העמדה הסובייטית ולבלבל בכוונה תחילה את דעת הקהל, אינם משרתים לא את ענינם של יהודי ירושלים, לא את ענינה של עצמאות ישראל ולא את ענינו של השלום.

ההצעה הסובייטית איננה מופנית נגד ישראל, ולא נגד יהודי ירושלים; היא זהה עם האינטרסים של היהודים והערבים כאחד; היא מופנית נגד עבדאללה ונגד הצבא הבריטי בחלק השני של הארץ ובחלק השני של ירושלים. ברית-המועצות רואה, ובצדק, בצבאות עבר-הירדן ובריטניה סכנה מתמדת לשלומה של מדינת-ישראל, לשלומה של ירושלים, לשלומה של המזרח התיכון כולו. ולכן אין לערוב את התכניות האימפריאליסטיות להטלת שלטון זר על ירושלים, עם התכנית הסובייטית לשלטון עצמאי של תושבי ירושלים, תחת פיקוח רשמי של מועצת-הנאמנות, גם אלה שאינם מסכימים לתכנית השלום הסובייטית, שהיא אלה עם האינטרסים היסודיים של מדינת-ישראל — אסור להם לסלק את עמדת ברית-המועצות. (קראו את האם אתה מסכים לתכנית זו?) ראייתו בסארלאנטים אחרים, כיצד האנשים הקשורים עם האימפריאליזם הבריטי, ממרעים לאויבי האימפריאליזם לדבר!

המשאומתן המתנהל בין נציגי ישראל ובין עבדאללה על חלוקת ירושלים, ומתוך כך על הכרה בשלטון בריטי-עברירדני על חלק של ארץ-ישראל, והמדיניות של ארץ-ישראל עידוד הכוחות המוקראטיים הערבים, הלווחמים להקמת מדינתם העצמאית, לגירוש הפולשים והצבא הבריטי מהחלק השני של ארץ-ישראל — משאומתן זה ומדיניות זו, הם המאפשרים לסבך את המצב, הם המאפשרים לחודעת "פיוס" אמריקאית להציע תכניות של השתלטות על ירושלים ושל התקשות בריבונותה של מדינת-ישראל.

מכאן נובעת המסקנה הברורה, שתפקידה של מדינת-ישראל הוא להאט את הבעיה בכללותה, לראות את תפקידו העיקרי, והוא: לנהל מדיניות שתסייע לסכל את מדיניות הסיפוח של החלק השני של ירושלים לעבר-הירדן ולבריטניה, לנהל מדיניות שתסייע להקמת מדינה ערבית עצמאית ודמוקרטית בחלק השני של ארץ-ישראל, רק מדיניות כזו תסייע לבטחונם של יהודי ירושלים, תבטיח את הרחקת לועי-התותחנים הבריטיים המאיימים על העיר.

כך עומדת הבעיה. עלינו להלחם במדיניות של הממשלה, הבנויה על אפסרות של ברית עם עבדאללה ועם האימפריאליזם הבריטי והאמריקאי, המסכנים את שלומה של מדינת-ישראל, ואת שלומם של יהודי ירושלים. עלינו להילחם נגד התכניות של ועדת-הפיוס, נגד תכנית ההשתלטות של האימפריאליזם על ירושלים. עלינו להילחם בעד פתרון אשר ירחיק מאתנו את הסכנה של "סיכוב שני", בעד פתרון אשר יביא לידי הסכם בין מדינת-ישראל והחפשיה, ובין מדינה ערבית דמוקרטית, עצמאית ושוחרת שלום בחלק השני של ארץ-ישראל. כי הברירה העומדת לפנינו היא: או תכנית השתלטות על ירושלים של ועדת-הפיוס, או תכנית אשר תבטיח את שלומה של ירושלים ואת האפשרות של עצמאותה של כל מדינת-ישראל ושל העמים היהודי והערבי. שתי מדינות דמוקרטיות, עצמאיות, בארץ-ישראל, יחליטו סופית אם ירושלים תחולק בין שתיהן או תנוהל במשותף, למען פריחתן המשותפת של שתי המדינות, תוך אחדות כלכלית, אחוה ושלוש.

ישיבה צ"ג, י"ד כסלו תש"י (5 דצמבר 1949)

— דיון על הודעת ראש-הממשלה על ירושלים והמקומות הקדושים (אהרונוביץ, ילין-מור, שפרינצק) ;
— חוק העברת נכסים לרשות פיתוח (שפרינצק, קפלו) —

זקופה, נשפטו לעשרות שנות מאסר. אך הם הלכו אל
בתי-הכלא מתוך שמחה, כי ידעו שגם בואת הם חות-
רים תחת שלטונו של הכובש.

בצינוק הכלא בירושלים לבשו חברי בגדים אדו-
מים של גידונים-למיתה, והלוחם משה ברזני יחד
עם פיינשטיין, חבר אצ"ל, קרעו את לבוניהם בערב
המועד לתלייתם, כי לא רצו ליפול מידי זרים.

על חומות ירושלים נלחמו חברי בחושי קיץ תש"ח ;
עליהן נשפך דמם וגופותיהם נקברו באדמת ירושלים.
בשם כל אלה אין צורך להרבות מלים — מלחמתם
מעידה עליהם ; הקרבנות שהקריבו מעידים עליהם.
הודעתם היא ברורה : —

אין כל כוח בעולם, שיוכל לגזול את ירושלים
מן העם העברי, אשר נבכש באש ובדם, לא יוסקר
לשרירותם של מרימי-ידים זרים בהצבעות, ויהיו
הידיים אשר יהיו, חרפת השעבוד הזר לא תחזור לירד-
שלים ! לא יוכלו זרים לצוות על יושבי ירושלים להתי-
כחש לדם שגשפך למען חירותה של העיר !

אם קדושת קברים היא נימוק פוליטי — יש
אלפי קברים טריים הקדושים לנו מכל, והם מצויים
עלינו את המלחמה למען בירת המולדת.

כל לוחם יעמוד על משמר ירושלים כחומה
בצורה, ואם יירשו קרבנות נוספים — לא יחסוך הנוער
העברי את דמו.

תישמע באזני הזרים, הדנים על גורלה של ירוש-
לים, הקריאה :

סלקו ידיכם מעל בירתנו ! ירושלים תהיה עברית
לעולמים, ורק עברי יהיה השלטון בה !

הי"ר י. שפרינצק :

חברי הכנסת ! שמענו את הודעתו של ראש-הממ-
שלה ואת הודעותיהן של כל הסיעות, שדיברו ברו-
רות בענין ירושלים.

למרות הדעות השונות, אני קובע כי הכנסת כולה
מאוחדת בהצורה שירושלים היא חלק בלתי-נפרד
ממדינת-ישראל ואין להטיל עליה שלטון זר בשום צורה
ואופן, והיה דעתה והודעתה של הכנסת הראשונה
למדינת-ישראל.

(ה ב י ת ק ם ע ל ר ג ל י ו ש ר
א ת " ה ת ק ו ה ")

הי"ר י. שפרינצק :

הישיבה תתחדש בעוד עשר דקות.

ג. חוק העברת נכסים לרשות פיתוח, תש"י—1949 *

תוח. בנוגע לתכנית זו תבוא הממשלה בזמן המתאים
עם הצעותיה-היא, אך, יש שורה של נימוקים, המחייבים
אותנו להקים מיד את רשות-הפיתוח ולתת לה רשות
להעברת נכסים, והחוק גם נקרא „חוק העברת נכסים
לרשות-הפיתוח“.

אסתפק במלים אחדות להסברת הדחיסות בחוק
הזה ובנוגע לתכנו. החוק הזה בא קודם-כל בעקבות
הדין על החוק לנכסי נפקדים, אך לא רק בגלל החוק הזה

החלטה שניה זו נפלה בימים ובלילות של המצור,
הרעב, הצמאון, החרב, היגון והגבורה — בימים ובל-
לות של הפקרת ירושלים על תושביה ועל קדשיה.

אלה אשר בידיהם הפקירו את גורל ירושלים —
אלה הפקירו אותה. גם ההיסטוריה אינה סובלת חל-
ריק, והחלל של ירושלים נתמלא. ירושלים כחלק אור-
גאני של מדינת-ישראל נטבלה טבילה של אש ודם
ונצחון של יהודי ירושלים, בעזרתה המוסרית, הצבאית,
הפוליטית, הכלכלית והאדמיניסטרטיבית של מדינת-
ישראל. את העובדה הזאת אין לשנות.

בינאום ירושלים — מאיזה טעם שהוא —
פירושו, כפשוטו : הפקרת יהודי ירושלים לסכנת
השמדה, כפי שעמדו לפניו לאחר ה„פירוד“ של ירוש-
לים בשנות המאנדאט הבריטי ובכוונו ;

בינאום ירושלים — פירושו : ניתוק ירושלים מתת-
ליך של קיבוץ גלויות ;

בינאום ירושלים — פירושו : שילית עצמאותם של
תושבי ירושלים וזכותם להגדרה עצמית כחלק אינט-
גראלי של מדינת-ישראל ;

בינאום ירושלים — פירושו : הכנסת שלטון זר
או זרים בתוך תוכה של מדינת-ישראל על כל המסק-
נות הנובעות מכך. שאיפתנו ותביעתנו היא להשאיר
אותנו לבדנו — לגופנו ולנפשנו.

אין עצרת האו"ם יכולה לקבל החלטה בלתי-צודקת
ובלתי-ניתנת לביצוע.

גורל ירושלים ותושביה, גורל מדינת-ישראל, כבוד
האו"ם — כל אלה מצויים עלינו הודעות מחלטת עם
רוחה ולשונה של ההודעה שנמסרה היום בכנסת עליידי
ראש ממשלת-ישראל בשם ממשלת-ישראל.

ג. ילין-מור (הלוחמים) :

בהודעתי זו, אני שליחו של ציבור שאינו גדול
במספר, אך בעל משקל סגולי כבד למדי. מדבר אני
בשם של לוחמים חיים, ושל רבים, שלא הגיעו ליום
הזה. בשם לוחמים, אשר לפני שנים הרימו את נס
המלחמה לחירות המולדת ; ירושלים היתה להם לא
רק סמל קדוש, אלא מטרה ממשית בריכוז הגוסף להתליף
שלטון זר בשלטון עברי.

ירושלים היתה להם מטרת מלחמה עיקרית וגם
כור מסה ומבחן. עשרות מחברי אכלסו שנים רבות
את תאי הכלא בירושלים, במגרש הרוסים, שם הופיעו
בפני בתי-הדין של השליט הזר והשליכו בפרצופם
את השאלה : „מי אתם, כי תשפטו אותנו כאן, בירוש-
לים בירת המולדת העברית ?“ על הופעתם זו, בקומה

הי"ר י. שפרינצק :

אנחנו מחדשים את הישיבה, נתחיל בסעיף הרא-
שון ; „חוק העברת נכסים לרשות פיתוח, תש"י — 1949“.
רשות-הדיבור לשר-האוצר.

שר-האוצר א. קפלן :

כנסת נכבדה. כדי למונע אי-הבנה, אני רוצה להד-
גיש, שאינני בא להרצות על תכנית פעולת רשות-הפי-

— חוק העברת נכסים לרשות פיתוח (קפלו, ספיר, שפרינצק, גיל, ברייהודה, י. בדר, לם) —

י. ברייהודה (מפ"ם) :

אני מציע לדחות את הדיון בהצעה זו, ולדון בה יחד עם הדיון בהצעה הממשית של תכנית הפיתוח.

היו"ר י. שפרינצק :

הצעה זו של חברי הכנסת ברייהודה שונה בעיקרה מההצעה הקודמת.

י. בדר (תנועת החרות) :

אני מבקש רשות להדיבור לסדר.

היו"ר י. שפרינצק :

פתאום, במקום לדבר על סדר, אתם רוצים לעשות "הקדמות מליים". יש הצעה לדחות את הדיון ליום אחד, עד לאחר שיעיינו בחומר, ויש הצעה פרינציפ"ל יוגית אחרת — לדחות את הדיון עד לדיון על תכנית הפיתוח. האם יש הצעות לסדר-היום?

י. בדר (תנועת החרות) :

יש לי הצעה.

כבוד היו"ר דורש ממני שאביא הצעה רצינית. כנראה הוא חושד בי, ומי אני שלא אצדיק את השדו לכל הפחות...

עברנו בקריאה ראשונה על חוק נכסי נפקדים, בה שמענו בפעם הראשונה את השם "רשות פיתוח". כן שמענו שחבאו עוד הצעת-חוק, שתסביר לנו מה מהותה של רשות הפיתוח.

היום קיבלנו את המהדורה השניה על סמכויות רשות הפיתוח, אולם ברצוננו לדעת מהי רשות זו.

אני מציע לדחות את הדיון על חוק זה, עד שנקבל את המהדורה השלישית: את הצעת החוק על רשות הפיתוח. כשנעז מה מבנה רשות הפיתוח, נדע לפחות איזה סמכויות לתת לה.

אמרתי את דברי ברצינות, אף-על-פי שאני סבור, שהדבר הזה הוא בלתי-רציני — לא בגלל הצעתי, אלא בגלל צורתו. אפשר להשוות זאת עם פרסומת מוצלחת: מוכרים לך "רשות פיתוח" — מה היא ומה תכנה אינך יודע; לבסוף מופיע פלאקאט גדול, המודיע לך רשות פיתוח מהי.

לדעתי, הצעתי נכונה.

י. לם (מפא"י) :

איני מבין משום מה דוקא החברים מסיעת הציר נים הכלליים לא קיבלו את ההצעה, מאחר שכולנו קיבלנוה. יש להם תיבה ועליהם להסתכל בה ולהוציא את החומר מתוכה.

חוק זה הוזכר לפני שבועיים, כשהיה דיון על נכסי הנפקדים. בטוחני שהאינטלגנציה של כולנו מספיקה, כדי לתפוס את הגשרה שבחוק אגב עיון בו במשך 5—6 דקות, ביחוד מאחר שעל הגשרה שבחוק יהיה דיון בוועדה. בשום פנים אין לקבל את הצעתם של חברי הכנסת בדר וברייהודה, לדחות את הדיון על החוק עד לאחר שהכנסת תחליט על תכנית הפיתוח.

עלינו ליצור היום את הכלים ולאפשר לוועדה לגמור במועד את ההכנות לחוק. כאשר הכנסת תחליט על תכנית הפיתוח ותקבל את תכנית הממשלה — עם או בלי שינויים, תוכל הממשלה להוציא לפועל

בלבד. אני מקווה, שהשבוע, או בראשית השבוע הבא, יונח על השולחן הזה חוק על רכוש הגרמנים בארץ, וכשנדון עליו, אסביר את המצב המחייב אותנו לשרת פעולות כדי להבטיח את האינטרסים של הארץ, ואת האינטרסים של יהודים שיש להם תביעות מאת הגרמנים. וגם לשם כך הכרחית לנו רשות הפיתוח; אנו מוכרחים להבטיח לנו זכות של דיספוזיציה בנכסי דלא-ניידי. אין אנו רוצים שהשימוש הזה ברכוש דלא-ניידי ייעשה באופן אדמיניסטרטיבי, ואנו מציעים להקים לשם כך מיד את רשות-הפיתוח ולתת סמכות לאמטורופוסים ולאחראים לרכוש, להעביר את נכסי דלא-ניידי לרשות-הפיתוח לשם שימוש בהתאם לאיג' טרסים של המדינה. הצורך הזה גרם לכך, שאנו מביאים אתם כעת את הפקודה הכנסת, לפני שהממשלה מביאה לפניכם את תכנית הפעולה במלואה.

בחוק הזה יש שני סעיפים עיקריים: הראשון קובע, שהממשלה רשאית, בצו שיפורסם ב"רשומות", להקים את הגוף הזה; והסעיף השני החשוב הוא, שעל אף הכתוב בחוקים אחרים אנו מרשים לרשות-הפיתוח לקבל נכסי דלא-ניידי, ושרשות-הפיתוח תהיה רשאית להחזיר נכסי דלא-ניידי לתקופה ארוכה, ואם תמצא לנכון גם למכור אותם. בנוגע למכירה אנו עושים הגבלה אחת, והיא: שאין רשות-הפיתוח יכולה למכור נכסי דלא-ניידי בלי אישור מיוחד של הממשלה כולה בכל מקרה ומקרה. סיפריי בכנסת, שעמדנו לפני הכרח של מכירה כזאת לקרן הקיימת. ועדות הכנסת אישרו פעולה זו. לפי החוקים הקיימים, אסור לא רק למכור, אלא גם להחזיר לתקופה העולה על חמש שנים. אנו עומדים עכ"ש לפני בניה רחבה, לפני עבודות גירולות, לפני תכניות לפיתוח התעשייה, ואין לנו כל אפשרות להסתפק בתקר"ס זה בסמכויות הקיימות. אנו רוצים להקים את רשות הפיתוח ולתת לה בעלות על הקרקע, לא חנינם, כי רשות הפיתוח תצטרך לשלם או להתחייב תמורת כל הנכסים שתקבל.

סרטים נמצאים בחוק, ואינני רוצה קצת להרחיב עליהם את הדיבור. אני מציע להעביר את החוק הזה לוועדה המתאימה, ובוועדה תהיה אפשרות להיכנס לדיון מפורט יותר ולנימוקים מפורטים יותר.

י. ספיר (הציונים הכלליים) :

קיבלנו את החומר הזה רק היום, ולא היתה שעות מספיקה לעיין בו. מפני חשיבות הענין אני מציע לדחות את הדיון, כדי שתהיה אפשרות לעיין בו. (קריאות מספספס) י. לם : קיבלנו את החוק ביום (ו') אנחנו לא קיבלנו.

היו"ר י. שפרינצק :

לא נוכל להתעכב משום שאחד או שנים מחברי הכנסת במקרה לא קיבלו את החומר.

י. גיל (הציונים הכלליים) :

גם אני לא קיבלתי.

היו"ר י. שפרינצק :

עיינו בחומר, ואנו נשוב לדיון הזה, אחרי ההפסקה.

ישיבה צ"ג, י"ד כסלו תש"י (5 דצמבר 1949)

— חוק העברת נכסים לרשות פיתוח (לם, רוקח, שפרינצק, קפלן); חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות) (שפרינצק, ריון) —

הפעולה, אך המצב מחייב אותנו וחיוב אותנו לעשות פעולות שונות לפני שעובדנו את התכנית כולה. הבאתי פה דוגמה, ואנחנו מוכרחים לתת לגאליזאציה לפעולות הת"י יישוביות ולפעולות אחרות. הקימונו 150 נקודות-התייש"ות בלי טיפול חוקי מספיק ואינני חושב שבבית הזה ישנו מישור המתנגד לפעולה זו; אנחנו עומדים לאחר הקמת אלפי דירות, ולפנינו תכנית פעולה של הקמת רבבות דירות נוספות. אנחנו עומדים לפני תכנית פיתוח של תעשייה. עוד יהיה לכנסת זמן לדון בשאלת התכנית הפי"ת, ואני מודיע שהממשלה תביא זאת; אך בכל זאת אפשר לתת לגאליזאציה לפעולות שאנו עושים — אגב, באישור ועדות-הכנסת — ולבסוף את המפעלים. אמרתי, שהכרחי לנו כלי וסמכות כללי. אני יודע שמתקיים ויכוח אם מותר יהיה למכור קרקע ובאיוה תנאים. יש אפשרות לדון ולהתווכח. אך לומר, שצריך לדחות את הדיון בחוק, מפני שרוצים לדעת את כל תכנית הפיתוח של הממשלה — הצעה זו אינה לטובת העניין. אני חוזר ואומר: אם תכנים מבקשים לדחות את הדיון ליום או יומיים — זה אפשרי; אך מה שחברים אחרים דורשים, זה כבר ויכוח לגופו של העניין. מש"יתחיל הוויכוח, יוכל חברי-הכנסת ברייהודה להציע לא לתת לממשלה רשות לפעולה זו או אחרת, ואולי יגיד חברי-כנסת אחר, שבגבולות מסויימים הוא מוכן לתת יפוי-כוח. אך חברי-הכנסת בדר טוען, שאיננו יודע מה אני מציע — וזה לא נכון, הוא יודע היטב להכניס תיקונים. כתוב בהצעה, שהממשלה בוחרת, ממנה ומ"פרסמת ב"רשומות" את רשות-הפיתוח, זאת אומרת, שאנו מציעים לסוּר את הזכות הנתת לממשלה — מה אתה אינך יודע? אתה יודע עוד כמה דברים שלא אמרת כאן.

הי"ר י. שפרינצק:

היות ואחדים מחברי-הכנסת מביעים רצון לעיין בהצעת החוק, הריני פותר שאלה זו בלי הצבעה. נדון בחוק זה ביום ד'.

ישנה הצעה של חברי-הכנסת י. ברייהודה האו"מרת. שלא נתחיל בדיון על החוק כל זמן שהממשלה לא תביא את תכנית הפיתוח. מעמדת את דברי החבר ר"ם ושמעתי את דברי שריהאוצר. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה לא נתקבלה.

ד. חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות), תש"י—1949 *

החוק מעלה בפעם הראשונה לפני הכנסת את העול המשוע, שנעשה לעם היהודי עלידי הפושעים הנאציים. מן הראוי שנסייך את הדיון הזה הדין על ירושלים, כי הדיון הזה מחזיר ומעביר אותנו לגולה ולגורל הי"ודים בגולה. הצורך הדחוף בחוק נתברר בזמן האחרון לאחר שהגיעה לישראל משלחת מטעם שארית הפליטה בגרמניה, שהגישו לממשלה ולסוכנות היהודית את תעצומותיה בקש החוק שנפרסם באיזור האמריקאי של שטח הכיבוש בגרמניה, ושמו "חוק לתיקון העול הניצולאליסטי" — חוק פציפייזם.

את תכניתה ולא תצטרך לחכות שבועות עד שנגיע לגיטוח חוק שלם בענין זה.

לפיכך אני מבקש את חברי-הכנסת לקיים את הקריאה הראשונה כבר עכשיו, ולא לדחותה עד לאחר שיבואו חוקים אחרים.

י. רוקח (הציונים הכלליים):

אני מוכן לקבל את הנהתו של מר לם, שהאינ"טלגנציה של הציונים הכלליים פחותה מזו של ד"ר לם. קראתי את ההצעה לפני כמה שבועות, אבל חברי — ואני רואה שגם רבים מהשולחנות שלימיני — טרם ראו את ההצעה לפני כן. ההנחה שאני קראתי ושמעתי אינה מספיקה כדי לחייב את החברים להתווכח על כך היום. חושבני שזהו דבר אלמנטרי מאד, לתת את האפשרות לחברים שקיבלו רק היום את ההצעה, לעיין בה ולדחות את הדיון בענין זה עד יום רביעי.

אני מבקש מאד בית ומאת הי"ר להסכים שהדיון הכללי יפתח ביום ד', אני מרחיק לכת כד"ר בדר, הרוצה במהירות נוספת.

הי"ר י. שפרינצק:

יש כאן שתי הצעות: האחת — שלא נדון בדבר אלא רק לאחר שחברי-הכנסת יקראו את החומר. השניה — להביא את החוק לדיון רק לאחר שתובא הצעת חוק על רשות הפיתוח.

בענין ההצעה השניה — רשות-הדיבור לשרהאוצר.

שרהאוצר א. קפלן:

כבוד הי"ר, אינני רוצה להתערב בשאלה של דחיית הדיון ליום או יומיים. אם החברים דורשים זאת — אין מצדו כל התנגדות לכך, אם הי"ר ימצא לנכון.

אלא כאן הועלתה ע"י חברי-הכנסת בדר שאלה אחרת לגמרי ובצורה רצינית. החברים יודעים היטב על מה מדובר: עלינו להפריד בין שני דברים, בין התכנית ובין הכלים. אנחנו מדברים הפעם על הקמת כלים וכדי לאפשר פעולות מסויימות מן הדין לתת לכ"לים האלה סמכות. איננו הראשונים בעולם הזה, המק"י מים כלים כאלה. אם אומרים שיש ללמוד, אפשר ללמוד גם מארצות אחרות. לכספי רכוש נפקדים הקימו כלים כאלה גם בהודו ובפקיסטאן ובארצות אחרות. נכון שישנה שאלה שניה: מה היא תכנית הפעולה. אילו היו הזמ"נים כמיקומם, היה טוב לאחד את הדיון, והממשלה תבוא ותציע יחד עם ההצעה על הקמת הכלים גם את תכנית

הי"ר י. שפרינצק:

נעבור לסעיף ג' של סדר-היום — חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות), תש"י—1949. רשות-הדיבור לשרהמשפטים.

שרהמשפטים פ. ריון:

כ"ס נתבדה. קודם שאסביר את פרטי חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות), שאני ממכבד להביא בפני הכנסת, רצוני לעמוד במלים אחדות על רקע החוק.

* (רשומות (הצעות חוק, חוב' 25).

מהו חוק הנרדפים, הזכאים לפיצויים לפי החוק הזה ?

לפי החוק זכאי לפיצויים מי שהיה לו ב־1 ביאנואר 1947 מושב־קבע, או מקום־מגורים רגיל באחד המקומות בשטח הכיבוש האמריקאני, ובתנאים מסויימים גם אלה, ש־1 לינואר 1947 נמצאו בתור עקורים במחנות אונרר־א שבאיזור האמריקאי. החוק קובע בשביל כל איש הזכאי לפיצויים, לבד מן הפיצויים בעד נזקים אחרים, סכום של 150 מארקים — דויטש־מארקים — בעד כל חודש של כליאה במחנה־הסגר, או מאסר פור ליטי, או מאסר־גיסו. חשוב מאד, שלפי החוק הזה הוכללו העקורים, שישבו ב־1 לינואר 1947 במחנות עקורים באיזור האמריקאני, כאן המקום להזכיר, שמ־ סביב להוראה זו שבחוק, אם להכליל בחוק הזה גם את העקורים שישבו במחנות, היה מאבק קשה וממושך, כי להכללה זאת התנגדו הארצות הגרמניות של הכיבוש האמריקאני, וגם עמדת השלטונות הצבאיים לא תמיד היתה ברורה ויציבה, אם כי בסופם של הדברים הם הכריעו לזכות ההכללה.

ראוי לציין, שלנציג הסוכנות היהודית ד"ר נוס־בוים מגיעה הוקרה רבה על גיהול המאבק לאינטרסים היהודיים, כשנוסחו החוקים שהוכרחו, ובעיקר על הגיהול המוצלח של המאבק להכללת העקורים. הוא היה ממור נה בגרמניה שלוש שנים בערך על עבודה אחרת וק־שה מאד. חוץ ממנו יש להזכיר בהוקרה מיוחדת גם את נציגי הקהילות היהודיות בגרמניה, ד"ר אויברך וד"ר אוסטרטג.

ומכאן, לחוק המובא לפני הכנסת. לפי הערכה זהירה ביותר אומרים את מספר האנשים הנמצאים עכ־שיו במדינת־ישראל, שהיו זכאים לתביעת פיצויים, ב־30 אלף, וייתכן שמספרם יעלה למעשה על אומונה זאת. לפי הערכה זהירה נוספת יעלה הסכום, שאנשים אלה יוכלו לקבוע כפיצויים בעד מאסר בלבד, לסכום של לא פחות מ־90 מיליון מארק, כלומר 22 — 23 מיליון דולר. לפיצויים אלה יש להוסיף עוד פיצויים בעד כל סוגי נזקים אחרים, חוץ מפיצויים בעד מע־צד, ובתוכם תביעות לפנסיות, המגיעות לאלה שהיו קודם פקידים או מורים בגרמניה, וכו'. את התביעות האלו יש להגיש עד ל־31 למארס 1950, ויש לצרף לב־קשות הוכחות, שיאפשרו לבתי־הדין בגרמניה לדון בתביעות. כל אחד מהתובעים יצטרך למלא מספר ט־סים, כפי שהם נקבעים בחוק, כל אחד יצטרך להוכיח, שמקום־מגוריו היה ב־1 לינואר 1947 באיזור האמרי־קני, או שגר בגרמניה לפני 1947 אך מקום־מגוריו הרא־שון בגרמניה היה באיזור האמריקני, או שהוא יורש של אדם כזה. כל אחד יצטרך להביא הוכחות בדבר התקופה שהיה מוסגר במחנה־ההסגר, או נעצר, וכן הוכחות על נזקים אחרים שנגרמו לו בדרך זו, או באר־פן אחר. הזכאים לפנסיות יצטרכו להוכיח, שהם זכאים לכך.

לפי מה שאנו יודעים יש יסוד להניח שבבתי־הדין בגרמניה יתפקדו בהצהרות בשבועה, או בהוכחה של התביעה ע"י דוקומנטים והתקנים מאושרים של דוקו־מנטים. לא יהיה צורך במקרה זה לשלוח את האורגי־נאים לגרמניה. לפי האומדנה ייתכן מאד, שבאופן ממור צע יחייב כל מקרה שלושה אישורים נוטריוניים של מסמכים כאלה, או של הצהרות בשבועה, על־כ־לפנים, את ההצהרות ידרשו בבתי־הדין בגרמניה. הם ידרשו,

כידוע, יש לעם היהודי בתור עם, בתור קולקטיב, תביעה לפיצויים נגד גרמניה. זאת־אומרת תביעה על הנזק שנגרם לעם היהודי — להבדיל מהנזק שנגרם לי־הודים בודדים, יש לציין בצער, שהתביעה הקולקטיבית הזאת לא הוכרה בדרך כלל ולא נתמכה עליידי מעצ־מות הברית, וכל מאמצי הסוכנות היהודית לארץ־ישראל בשטח זה, לא נשאו, או כמעט שלא נשאו פרי עד היום. אמנם ועידת פאריס, שדנה בענין הרפראאציות, הח־ליטה להקצות לסוכנות היהודית ולגיינט סכום שהוא 90% מתוך 25 מיליון דולר בערך, מן הרכוש הגרמני הנמצא מחוץ לגבולות גרמניה וממלאי הוזהב, שנתפס בזמנו עליידי צבא כובש, בשעת נפילת גרמניה הנאצית. אך זהו ההישג היחידי שיש לציין בשטח זה, הישג צנוע מאד. תביעת העם היהודי בתור עם מהעם הגרמני בתור עם, בעינה עומדת, היא לא באה עדיין על סיפ־קה. אין גם לראות כסיפוק התביעה הזו את החוק שהו־טל לעת־עתה רק על האיזור האמריקני בשטח הכי־בוש הגרמני, שלפיו רכוש של יהודים שנפטר וְאין להם יורשים, וכן רכוש של קהילות נחרבות ועוזבות — עובר לחברה שבאה במקום היורשים. השליטה על החברה הזו נתונה בעיקרה בידי הסוכנות היהודית וה־גיינט, ואם כי יש לראות גם בזה הישג־מה, הרי זה הסדר זה מכיל בתוכו יותר מאשר הכרה בעובדה, שלא יהיה מן הצדק אם רוצחים יהיו מרכוש נרצחים.

כנסת נכבדה, שונות מן התביעות הקולקטיביות האלה הן תביעותיהם של יהודים בודדים, או יורשיהם. בפרינציפ הכירו מעצמות הברית, ובהשפעתם גם האר־צות הגרמניות, בעקרון, על אלה שגרדו בידי השלטונות הנאציים מטעמי דת וגזע, ובגלל השקפותיהם הפולי־טיות — הזכות להם לדרוש תיקון העוול.

לשם ביצוע עקרון זה, חוקקו עליידי השלטונות הצבאיים בכל שטחי כיבוש הגרמני, העומדים תחת פיקוח המעצמות המערביות, חוקים על החזרת רכוש. לפי חוקים אלה יש להחזיר לבעליהם רכוש מסויים הנמצא עוד בעין ושאפשר לזהות אותו, כגון: בתים, בתי־חרושת, בתי־עסק, סחורות וגם משכנתות. כלומר, רכוש שהוחזרם עליידי הנאצים או שבעליו מכרו אותו תוך כפייה. אך חוקים אלה אין בהם כדי לספק אלא חלק מתביעות הקרבנות. לזויהם אפשר להחזיר רכוש רק אם הוא בנמצא עדיין, אך מה דינו של בית שנשרף ? מה בדבר נזקים אחרים שנגרמו לרכוש, גם אם הוא כבר הוחזר ? מה בדבר נזקים בנפש, בבריאות, שג־רמו לאלה שנשלחו למחנות הריכוז או שנושלו ממק־צועותיהם וכו' ?

לשם מילוי התביעות האלמנטריות האלה של קר־בנות השלטון הנאצי, נוסף בזמן האחרון חוק חדש, וחוק זה הוא שגרם להצעת־החוק, המונחת עכשיו לפני הכנסת — ושמו "חוק לחיקון העוול האינצינאל־סוציא־ליסטי — חוק פיצויים". הוא נכנס לתקפו לעת־עתה אך ורק בארצות האיזור האמריקני, בבואריה, וירט־מברג, באדן, הסן וברמן, — ולא בסקטור האמריקני של ברלין. בתנאים מיוחדים מעניק החוק זכות פיצויים לבני־אדם, שבכל תקופת משטר האלימות הנאצי, החל מ־30 בינואר 1933 ועד ל־8 במאי 1945, נרדמו בגלל דעותיהם הפוליטיות, או מטעמי גזע, דת, או השקפת עולם, וכתוצאה מזה סבלו נזקים בנפשם, בגופם, בברי־אותם, בחירותם, בקניניהם, ברכושם, או בהתקדמותם הכללית.

י. בורג (החזית הדתית המאוחדת):

ייתכן שצדק שררהמשפטים בהסמיכו את החלק הראשון של דיונון ביישבת אחר-הצהרים, בעיית בייחוד הנצחית, להגמקת החוק שהביא לפנינו, יש משהו משותף בדרך הטיורים של האומה, בארץ-ישראל ובגולה, והנה הדיון על החוק הזה הוא מאותם הפרטים היחידים, פרחי-הנחמה הגדלים בצדי הדרכים של ההיסטוריה ושאינו בהם משהו נחמה של ממש, מפני שכל פיצויים בעולם לא יוכלו להחיות את אלה שהלכו מאתנו וכל הון שבעולם לא יוכל להשכיח את יום הגולה, כאשר אמרו עליה או: "ערו עד היסוד בה".

אני שמת לשמוע שנסודה חברה ומשרד ישראלי, ששם רושמים את התביעות לפיצויים. עלינו לדעת כי יש צורך לעשות פרסום רב ולחנך את הציבור בענין זה, כי הלא כבר היו נסיונות בציבור שלנו לעשות מענין נשגב כזה — שמצד אחד הוא נוגע לכבוד המדינה ומצד שני לרכוש המדינה ואורחיה — עסקים פרטיים. לדעתי נחוצה כאן שמירה רבה, עולים חדשים רבים אינם בקיאים בפרטומים הרשמיים של המדינה ובהלכות המדינה, עולים אלה הם חומר לתעמולה, לסיפורים פרטיים, לסיפורים צדיים. הייתי רוצה שהממשלה תעשה הכל כדי שכל אדם שיש לו זכות לתבוע פיצויים ידע רק את הדרך האחת והיחידה הזאת. הענין עדין עד מאד. לכן אני מבין מדוע לא נגע שררהמשפטים באותם השטחים שלועתה הוללו לא יחול *petitio principii*, שלא תהיה הכרה מסויימת בצד השני, עליידי עצם ניהול המשא ומתן, אמנם, תביעת פיצויים כשהיא לעצמה עדיין אין בה כדי לבסס את מזותה, אפיו או צדקתה של הצד שכנגד, שהוא בבחינת נתבע. אף-על-פי-כן, על יסוד רשמים שנתרשמת, הייתי שמח מאד אילו יוכלתי לקבל כאן תשובה מרגיעה בענין זה.

אסיים בשאלה שהתשובה עליה יכולה להינתן במליאת הכנסת או בוועדה המחאימה. בענין חוק-האימות שמענו על שלבסיום מסויים של המשא ומתן עם החלק המערבי של גרמניה. מה המצב של המשא ומתן עם הגרמנים הנמצאים מחוץ לשטח הרפובליקה הגרמנית-מערבית?

ד. בר־רביהאי (מפא"י):

כנסת נכבדה. ביקשתי את רשות-הדיבור, לא מפני שאני מתנגד להצעת-החוק המונחת על שלולן הבית, אלא מפני שדומני שזוהי הודמנות יוצאת מהכלל להר"ח חייב את המסגרת. אני מצטער מאד ששררהמשפטים היסס לתת בהודמנות זו מכה ניצחת לכל המבנה של משרדי הנוטריונים — כל אותה ירושה שקיבלנו, ושהגיע הזמן לחסלה ולבנות מחדש ובצורה אחרת לגמרי את כל השירות הציבורי הזה. התפלאתי מאד, שכל ההסברות שניתנו כאן, היתה להן רק מגמה אחת — הסיפורים התכופים בקשר עם הפיצויים והאקשרויות השונות לקבלת פיצויים. איני מזלזל בערך הדבר הזה, אבל השאלה היא הרבה יותר רחבה. השאלה היא, האם נמשיך לקיים החוק הזה, שלפיו יכול רק באריסטו אנגלי

שעל כל המסמכים יבוא אישור גוטריוני ושהצהרות בשבועה יתקבלו ע"י אנשים בעלי סמכויות נוטריוניות, המוסמכים לפי החוק הישראלי לקבל הצהרות כאלה.

השאלה העומדת לפנינו היא, כיצד לארגן את כל העבודה העצומה הזאת במהירות הגדולה ביותר, ובהרצאות הקטנות ביותר לכאבים, שחלק גדול מהם אין ידם משגת לשלם הוצאות גדולות. לשם ארגון העבודה הוחלט להקים מוסד בשם: "משרד ישראלי לרישום תביעות פיצויים בגרמניה". הנהלת המוסד הזה תהיה מורכבת מבאיי-כח ארגון עולי מרכז אירופה, ומבאיי-כח שארית הפליטה בגרמניה, שבאיי-כוחה הרשמי הוא ה"אנטראל קומיטט דר בפרייטן יודן", הוועד המרכזי של היהודים המשוחררים, המוסד הזה יעמוד במדינת ישראל תחת פיקוח הממשלה. וצייני הממשלה במוסד זה יהיו הד"ר נוסבוים, שהזכרתי, ומר אריה יהודה דוד, מנהל מחלקת ההעברה במשרד המסחר והתעשייה. הם יהיו זכאים להשתתף בכל ישיבות הנהלת המוסד, ותפקידם יהיה לפקח על עבודת המנגנון ולדאוג לכך, שהעבודה תתנהל בנאמנות וביעילות הרושלה.

כבר הסברתי, שהכנת ההוכחות תחייב מספר עצום של הצהרות, הצהרות בשבועה, והצהרות בהן-צדק, וכמו-כן אישורים של מסמכים, העתקי מסמכים מאושרים, או תרגומים מאושרים של המסמכים.

כוונת החוק היא, להעניק לשררהמשפטים את הרשות, למנות מספר פקדי אימות, שיהיו מוסמכים לבצע פעולות נוטריוניות, הדרושות לביצוע המפעל.

כאן מתעוררת שאלה, אם אין להסתפק בכך, שכל העבודה הנוטריונית הזאת תיעשה על-ידי אותם הנוטריונים, המוסמכים לפי פקודת הנוטריונים הציבוריים לקבל הצהרות בשבועה ולאשר מסמכים המיועדים לשימוש בחוץ-לארץ, אך נראה לנו, שנוטריונים אלה לא יוכלו לטפל במספר כה רב של מסמכים במסגרת המועד הקצר, שנקבע להגשת התביעות; גם מבחינה מקצועית לא יהיה להם כדאי לקבל על עצמם את הטורח הזה.

לפי החוק הקיים נוטריונים אלה הם עורכי-דין אחדים. את העבודה המחייבת ריכוז, לא כדאי לפזר בין 50 עורכי-דין ברחבי הארץ, אם כי אין שום דבר בחוק המונע מכל תובע שירצה בכך, להזדקק לעזרת הנוטריונים האלה. אלא שעלינו להקל על ארגון העבודה כולה, יש לא רק לקבל הצהרה בשבועה, כי אם גם לנסחה; ולמקומות הנושאים, המשמשים עכשיו מקום-מגורים של המעוניינים, ולעורר אותם לתבוע את המגיע להם. הכוונה היא, למנות בתוך המנגנון, שיהיה דרוש לבני-צוע העבודה הזאת, פקידים היודעים חוק ומנוסים בני-סוח הוכחות, ולהסמיך את הפקידים האלה גם לאישור הדוקומנטים באופן נוטריוני. בעיקר יש לדאוג לכך, שהמעוניינים יקבלו שירות זול והכוונה היא גם לקבוע דמי רישום ודמי אימות נמוכים ביותר, שלא יעלו בסך הכל על חצי לירה.

אני מציע להעביר את החוק הזה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. שפרינצק:

אני קובע מחמש עד עשר דקות לכל משתתף בדיון.

שאין זה פיצוי לאחר מה שעבר עלינו ואיננו מקבלים זאת. אבל זה נעשה בשעה שלא היינו מדינה, ולא היינו מוצגים לא באו"מ ולא בוועדות השונות, ובעיה זו נעוררה עליידי הסתדרויות יהודיות שלא היו יכולות אלא להסתובב במסדרונות ולחטוף שיחה עם זה או עם זה — עכשיו, כשקיימת מדינת ישראל, הרי זהו תפקידה של ממשלת ישראל לעורר את הבעיה מחדש, ולא רק את בעיית הפיצויים, אלא לעורר את בעיית הרפאראציות בכל היקפה. הרי יהיה הפעם גם הווה שלום עם גרמניה, ונצטרך לעורר את הבעיה הזאת בעצרת או"מ, במסדות ובוועדות שלו. היינו צריכים לעורר גם את בעיית רכוש האויב הנמצא פה. אינני רוצה לדבר על כך כעת, כי על זה נדבר ביום רביעי. עוד לפני שנתיים תבעתי בשורה של תזכירים מטעם הוועד הלאומי תשומת-לב מיוחדת לבעיה זו. אבל נדמה לי, שלא הקדישו תשומת-לב מספיקה לבעיה זו, הקשורה בשיקום וקיום של רבבות פליטים, שהגיעו בזמן האחרון מאירופה.

אני רוצה להעיר הערות אחדות בקשר לחוק האימות המוצע. פה איחרנו בהרבה. חוק הפיצויים פורסם לפני זמן רב, וכיום אנו נמצאים במצב כזה, שב־31 למארכ 1950 תיגמר התקופה של רישום כל התביעות. אינני יודע איך יספיקו רבבות של אנשים כאן בארץ במשך שלושה חדשים לרשום, לקבל את כל המסמכים, ולשלוח את היפוי-כוח לגרמניה. יש סכ־נה גדולה, שרוב התביעות יישארו בלי תובע. אני חרד מאד לאותו סידור שהציע שר־המשפטים, כי אין הוא מספיק. הבעיה אינה רק ענין אימות המסמכים של האנשים הנוגעים בדבר, וכן אין זה ענין שאפשר לקבל לידה הרבה דברים, ואני מסכים אתה — אני אינני שייך לאותה אופוזיציה הטוענת נגד העובדה, שהממשלה מרבה להתערב בצד הכלכלי של חיי המדינה — אבל דוקא שטח זה היא משאירה ליומה פריטית. הממשלה צריכה להיכנס לעובי הקורה. עליה להקים את המשרדים, ולא לחכות שהסדרות זו או אחרת תקים את המשרדים. הם גם לא יביאו לתוצאות הרצויות. זוהי בעיה ממדרגה ראשונה, שלדעתי צריך לעסוק בה משרד ממשלתי מיוחד. צריכים להיות אנשים שיטעו ממקום למקום, יעוררו את האנשים וירשמו את התביעות. אין זה ענין של אימות החתימות בלבד. יש לארגן את כל הפעולה, מפני שזהו ענין הנוגע להזרמת הון הנחוץ לנו כליכך להשקעות לשם שיקום הפליטים האלה.

עוד בעיה, שרק משרד ממשלתי יכול לפתור אותה. סוף כל סוף אין זה רק ענין של פסק־דין לפיצויים — השאלה המכרעת היא בעיית העברת הסכומים. זוהי בעיה פוליטית ממדרגה ראשונה, והס־תדרות פריטית או איש פרטי לא יוכלו למצוא פתרון לה; הם לא יוכלו לנהל משא ומתן על טראנספסר וכי' עם שלטונות הכיבוש האמריקאיים.

אי־אפשר להתנגד להצעת חוק האימות, אך בינ־תיים צריכה הממשלה, תיכף ומיד, לפני שתאחר, להס־דיר ולהקים משרד ממשלתי שיקבל לידיו את כל היזמה והארגון, כדי שלא יישאר שום יהודי מקופח, שתביעתו לא תירשם. אם הממשלה לא תעשה זאת, הרי יישארו הפיצויים המגיעים לנו בבחינת ממון שאין לו תובעים.

לשמש נוטריון ציבורי? מאחר שמיהרנו לבטל את כל הירושה של „הספר הלבן“, מדוע זה הזנחנו את הענין הזה, את ההפליה הבולטת ומתן זכויות־יתר לבעלי דיפלומות אנגליות? ספק הוא אם מן ההכרח לקיים את משרדי הנוטריונים ליד בתי־המשפט, ולא לבנות גם אותם בצורה אחרת לגמרי. גם דבר זה הוא גורם של קליטת־עולים. במקום לתת עבודה נוספת לעורכי־הדין, שישמשו נוטריונים ציבוריים, במקום להעמיס עבודה נוספת על בתי־המשפט — העמוסים עבודה גם בלאו הכי—אפשר להקים שכבה מיוחדת של אנשים הרשאים לקבל הצהרות בשבועה, אנשים הרש־אים לאמת תעודות. כאן צפונה אפשרות של יצירת פרנסה בשביל שכבה מסוימת של אנשים הראויים לאמון. אנחנו יכולים לבנות את הדבר בצורה כזאת, שמוסדות מסוימים — בין של עולים ובין של המ־דינה — ימצאו את האינפורמאציה הדרושה ביחס לא־נשים אלה. אני מתכוון לאנשים בניגל החמישים, שהם בעלי השכלה משפטית, אך אינם יכולים, מפאת גילם, לעמוד בבחינות. משרות כאלה של נוטריונים לאימות תעודות יכולות לשמש כאחד הפתרונות להקלת המצב.

אני מצטער שר־המשפטים — ובמאמר מוסגר : לא רק במקרה זה — מאד מאד מהסס לשבור מסגרות קיימות ומתקן פה ושם את הקיים, במקום לעשות את העבודה הזאת בשלימותה. השתמשתי בהזדמנות זו לא כדי לומר שהחוק הזה אינו טוב — יש בו תיקון מסויים של המצב הקיים; אבל אני הייתי מציע לעשות נסיון נוסף ולבנות מחדש את כל רשת הנוטריונים הציבוריים בארץ.

ז. ורהפטיג (החזית הדתית המאוחדת) :

כנסת נכבדה. לא אעסיק את הכנסת בהערות משפטיות על הצעות חוק זה. בפרטים נדון בוועדה. אבל, בקשר לחוק הזה ברצוני לעורר את הבעיה של ענין הפיצויים בכלל, ענין רכוש האויב וכל הבעיה הכרוכה ביחסינו הכספיים, במובן הפיצויים, כלפי ארצות האויב.

לצערנו הרב, איחרה הקמת המדינה לבוא — היא באה לאחר שכבר נתקיימה ועידת הפיצויים בפאריס ב־14 ביוני 1946. אבל אין זה פוטר את הממשלה לתת את תשובתה לכל הבעיה הזאת בכל היקפה ולא רק לע־נות על פרט זה או אחר. לדאבוני הרב לא הקדישו מדינת־ישראל וממשלתה עד עכשיו זמן לאותה הבעיה הגדולה של עם ישראל, שאיבד 6 מיליונים נפש ורכוש עצום נגזל ממנו. לא היה מי שיתבע זאת. המכון לחקר בעיות יהודיות בניו־יורק, שטיפל בענינים אלה, העריך פעם את הרכוש היהודי בלבד, שנשדד בארצות גרמניה וגרוריה וברצות הכיבוש הנאצי, ב־8 עד 12 ביליון דולארים במטבע של זהב.

הסתדרויות יהודיות עולמיות — וביניהן הקונגרס היהודי העולמי, שגם הוא צריך להיזכר לטובה בקשר לחוק הזה, בין אותם השמות שהזכיר כאן שר־המש־פטים — עשו מאמצים במשך שנים אחדות, לאחר המל־חמה, כדי להעמיד את הבעיה הזאת במקומה, ולא הצ־ליחו, או הצליחו מעט מאד ולא השיגו אלא פירוורים, שהרי אותם 90 אחוז של 25 מיליון אינם אלא פירוורים. לולא היינו עם עני כל כך, לא היינו צריכים לקבל אף פרוטה מהפירוורים שנורקו לנו. היינו צריכים להגיד

ג. גיררפאלקס (מפ"ם):

כנסת נכבדה, אין ברצוני להתווכח עם הגואמים שקדמוני בענין חוק זה. ברצוני רק להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לעובדה, שבארצנו ישנם גוטרייך גים משני סוגים: גוטרייך ממשלתי ליד בית-המשפט המחוזי, שהוא פקיד ממשלתי, וכל הכנסותיו נמסרות לקופת-הממשלה. סוג שני הוא גוטרייך ציבורי לעניני חוק. פריבילגיה זו ניתנה עליידי ממשלת המאנארט למספר מועט של עורכי-דין, ורק לאותם שגמרו את האוניברסיטה באנגליה או בדומיניונים. עדיפות זו ניתנה לעורכי-הדין שחבשו פאה נכרית בימי המאנארט. נוהג זה כבר בטל, אולם ההפליה שעורכי-דין גוטרייך יכול להיות רק עורכי-דין שסיים אוניברסיטה אנגלית — הפליה זו טרם בוטלה.

מדוע ניצור בארץ מעמד של פקידים בעלי שם נאה, פקיד "אימות"? מעמד זה יכול מאות אנשים, והרי גם בלאו הכי רב מדי מספרם של פקידים-ממשלתיים. מדוע לא נבטל את ההפליה וניתן את הרשות להיות גוטרייך ציבורי לשמונה-מאות עורכי-דין יהודים שבארץ? אם נעשה כן לא יהיה צורך בפקידים-אימות ולא נצטרך לשלם להם משכורת, אלא נקבע רק את התעריף, כפי שהיה עד כה.

אם נעשה כך, נשיג שלוש מטרות: א) לא נגדיל את מספר הפקידים; ב) נבטל את ההפליה; ג) ניתן גם פרינצק לעורכי-דין, את כל שלושת הדברים האלה אפשר לעשות בבת-אחת, במקום חוק זה. אין איפוא כל צורך בחוק זה. יש רק לבטל את ההפליה בין עורכי-דין "אנגלים" ואחרים. אם נעשה כן, יהיו לנו כשמונה-מאות אנשים שיעשו דבר זה בלי שזה יעלה בכסף למדינה.

הי"ר י. שפרינצק:

הישיבה תחודש בשעה 20.30.

הישיבה נפסקה בשעה 19.05.

הישיבה נתחדשה בשעה 20.40.

הי"ר י. שפרינצק:

אני מחדש את הישיבה, נמשך בדיון על חוק אימות מסמכים.

י. בדר (תנועת החרות):

לפני חדשים בערך פנה חברי לסיעה, הוא ידידי אליהו לנקין, לשר-המשפטים בשאלתה, ושאל איזו הצדקה יש למצב שבארצנו קיים חוק הנותן זכויות יתר לאותם עורכי-הדין שקיבלו את התואר "באריסטר" באנגליה. שר-המשפטים בתשובתו הכיר בצדקת טענה זו, והבטיח שיובא חוק אשר ישים קץ לדבר זה. אם חוק זה הוא התשובה וההצעה לביצוע שווי הזכויות — אין זה כל-כך מוצלח. למרות שהייתי עורכי-דין מספר שנים די ניכר, וגם בארץ הזאת עברתי — בין מאסר למאסר — בחינות עורכי-דין. אינני עורכי-דין בארץ הזאת, ובוודאי גם לא אחיה. ולכן תרשו לי לדבר על הענין הזה באופן חריף מן המותר לעורכי-דין, שתמיד סבורים שהוא מתחשב באינטרס של המקצוע.

דעתי היא שפקיד האימות הנכון, הדרוש, המתאים, הוא עורכי-דין שיקבל סמכות נוספת. אל תחשבו, שאם ירבו בארץ פקידים-אימות, יקל הדבר על הציבור. כל איש שיהיו דרושים לו מסמכים מסוג זה או אחר, ילך לעורכי-דין, ובוודאי תהיה דרושה לו עזרת עורך-דין אם ירצה לסדר דבר-מה עם פקיד האימות. אולי ידוע, שגם בקריה לא כל-כך קל לאזרח הפשוט לעמוד על דרישותיו, על צרכיו ועל בקשותיו בלי עזרת עורכי-דין. אני סבור שצדק חברי-הכנסת גיר, שיהיה צורך להכניס שינוי ראדיקאלי בכל ההצעה הזאת. מי יהיה פקיד אימות מסוג זה? — זה יהיה בעצם מין עורכי-דין פרטי. עורכי-דין ממדרגה שניה. יש מאמרים תים כאלה בכל מיני ארצות, והנסיון אינו מדבר לטובתם.

אני רוצה לעמוד על עוד דבר אחד, והוא — הבריה החדשה בשמה "אגרה". אני מעדיף את השם שנוצר במשרד-האוצר והוא "ארנונה". זהו שם יותר יפה מאשר "אגרה", ואני גם מבין למה דוקא במשרד-המשפטים מעדיפים את השם "אגרה" על השם הקודם, באותם החוקים הקשורים בדמים. אני מבין מדוע שינוי זה בא דוקא מצד משרד-המשפטים: משום הקשר של דמים לטרוויסטים. אינני רוצה להיכנס לפולמוס בלשני — בזה אני חלש במקצת; אבל עלי לומר כאן מה שאמרת בנגוע לחוק האפטרופוס הכללי: לאגרה ולארנונה יש שם יותר פשוט — מס. ועל גובה המשא הכספי שיוטל על האזרחים צריך להחליט בחוק. זוהי זכות אלמנטארית של הכנסת, וזוהי זכות אלמנטארית של האזרח. אני תקוה שלענין זה יסכים גם משרד-המשפטים. אני משאיר לידי לנדיד לומר מה שיאמר על עצם החוק.

אשר לרקע החוק: אני תקוה שבהזדמנות זו ניצור גוטרייך של ממש, ולא פקידים-אימות. רבותי, החוק הזה לפי תכנון איננו קשור בבעיית רכוש היהודים בגרמניה ובפיצויים, זהו, לפי צורתו, חוק כללי, ואני מפתח מפני חוק כללי כזה. אנו מכניסים חוק זה למסגרת החוק כאילו למטרה אחת, אך הוא יישאר בתקפו גם אחרי כן. תקפו יחול לא רק על הנוטריים יונים הציבוריים, ולא רק על הנוטריונים שאינם במשרדים ואשר רשומים לפי החוק העותומאני. סבורני שמוטב למדינה שיהיו לה גוטרייך שישלמו מסים, מאשר פקידים שיקבלו משכורת.

רחל כהן (ויצ"ו):

יורי הכנסת וחברי-הכנסת יבינו לרוחי שאם עליתי על הרוכז הזה ברצוני להשתמש בהזדמנות ולצרף את קולי לאותן ההצהרות שהושמעו כאן בתחילת הישיבה, ולצערי לא יכולתי להשתתף בה מסיבות שאינן תלויות בי.

אינני יכולה לומר, כי ירושלים יקרה באופן מיוחד לאשה, כי יקרה היא לכולנו באותה המידה. ירושלים היתה לנו לשמש שהאירה באורה את חשכת הגלות, היא היתה המצפן שכיוון את דרכנו במשך דורות. ירושלים היתה לנו לסמל ודגל, ודור ההגשמה לא יותר על ירושלים היום הבירה הנצחית של ישראל.

עכשיו אעבור לחוק המוצע. כונתי לדברי ההסברה על החוק. אני שואלת את שר-המשפטים: כתוב שהחוק שהוכרז באיזור הכיבוש האמריקני לגבי אלה שסבלו

ל"באריסטור", ולהסמיך את כל עורכיהדין בארץ לאחר סטאן יודע לנוטריונים ציבוריים, ואז ממילא תיפתר כל השאלה.

י. לם (מפ"י):

כנסת וכבדה, אינני יודע אם חברי הכנסת יבינו לרגי שותי, רגשות אסיר דאכאו לשעבר, כשאני ניגש לדוכן וזוכה להביע את דעתי בענין חוק שיאפשר לקרבנות הנאציזם, לאחר שהושמד ונוצח, לקבל פיצוי; לא פיצוי מלא, אבל פיצוי שיאפשר גם לעולים רבים להתחיל בחיים חדשים.

אינני שותף לאותה דעה, שדוקא בדיון על החוק הזה דאוי לעורר את השאלה על עורכיהדין או נוטריונים. החברים הסבורים כך אינם בקיאים בדבר. לא מדובר כאן באנשים עשירים, שגם בעתיד יוכלו לפנות לעורכיהדין, ולשלם לו בעד החביעה או בעד הפעולה. לרוב תובעי הפיצויים אין יכולת לכך. ארגון עולי מרכז אירופה מטפל בענינים אלה זה שנים. יש לו לארגון זה משרד מיוחד לרישום התביעות, ובאלפי מקרים הוכחו המסמכים והתביעות, והארגון בא בדברים עם המוסדות הרשמיים בחו"ל, אבל יש צורך לשלם בעד העבודה, עכ" שיו באו עולים חדשים, ואין כל אפשרות להניח את הדבר רים כמו שהם, כי מנגנון הנוטריונים הקיים איננו מס' פיק, ושום שינוי בחוק לא ישנה את המצב, כי ברוב המקרים, כפי שהסברתי, אין האנשים יכולים לפנות לנוטריונים, כי אין להם אמצעים. יש גם קשיים בשפה, הגורמים לכך שרוב עורכיהדין אינם יכולים, וסבורני שגם אינם מעוניינים ברוב המקרים, לטפל בדברים ממין זה. כל המס, או האגרה, או הארנונה של ד"ר בדר, הן פרוטות, ומשרד המשפטים יוכל להקים את המנגנון בלי הפסדים גדולים, אבל אין זה ענין לאנשי המקצוע המש' פטי.

עם החוק הזה מתעוררת שאלה חשובה מאד, שלא מצאה עד עכשיו את פתרונה המלא; מטפלים בה, אבל לדעתי הצטרך הממשלה להגביר את המאמצים ולעזור עד כמה שאפשר. זוהי שאלת הרכוש של הנפטרים שאין להם יורשים, ורכוש מוסדות ציבוריים בגרמניה ובאוסט' ריה, העולה כדי מיליונים רבים, ואולי גם עשרות מיל' יונים לירות. אפשר להשתמש ברכוש הזה לפיתוח הארץ. בענין זה מטפלים שליחי הסוכנות והארגונים שהזכיר שר המשפטים. ישנם מכשירים, אבל אין הם מספיקים. לדעתי צריכה הממשלה לעזור כאן, ויחד עם הסוכנות להיות היוזם בענין זה. הלא אתם יודעים שרוב הקה"י לות בגרמניה הוחרבו, אבל נשאר רכוש ניכר, בתים, מקרקעים, מוסדות, וגם רכוש של נפטרים שאין להם יורשים. רכוש זה עולה לסכומים ענקיים כאלה, שאם נוכל להעבירו לארץ, וישנה אפשרות להעבירו — נוכל לעזור הרבה לפיתוח הארץ.

עוד הערה אחת, השייכת בעיקפין לחוק, שר' המשפטים הציע, שפקידי האימות ישיבוע אנשים. לדעתי צריך להימנע מכך עד כמה שאפשר ולהסתפק ברוב המקרים בהצהרות של ה"צדק, קיבלנו ירושה מן המאנדאט, שגשבעים על כל דבר. היתה לי הז' דמנות להשיבוע אנשים בכל מיני ענינים אלפי פעמים, והו זלול בערך השבועה. איננו צריכים לנהוג לפי שיטת המאנדאט, שכמעט בכל בקשה שמגישים אנשים לבית המשפט ובכל פניה שהם סוגים למוסדות ציבוריים משיבועים אותם. סבורני שגם במקרה זה אין

מעניק להם זכויות מסוימות, מזכירות כאן צורות שונות של סבל, אבל הסרה המלה "יתמות", אף-על-פי שליתום נרגם נזק בנפש וברכוש.

הייתי רוצה לדעת, אם ינתנו הוראות לאנשים המטפלים בחביעה הפיצויים לחבוע גם בשביל יתומים, אם כי סוג זה אינו נכלל בחוק הני"ל. מאלה שנשארו בחיים היתום הוא שסבל ביותר. נדמה לי שאפשר להמ' שיך בטיסול ולהוסיף את המלה "יתמות" לחוק הני"ל, כדי שהיתומים יכללו בין הנפגעים הרשאים לקבל את ההענקה על נזקיהם.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

אדוני היו"ר, כנסת וכבדה, הוויכוח על החוק הזה זורם בעצם בשני אפיקים. אחדים מן המתווכחים תיארו פרשה מעניינת מאד, חשובה ונכבדה מאד; אבל יורשה לי לומר, שאין לה כל שייכות לחוק הזה, אם כי הגי' מוקים שהובאו לחקיקת החוק וההסברה שניתנה, קשר רים לאותן התביעות שיהודים עלולים להגיש לפיצויים בעד הנזקים שנגרמו להם בגופם, בנפשם, בקנינם וברכושם, בגרמניה הנאצית.

אבל לפנינו מונח חוק שלאחר שתקבל אותו הכנסת יחיה את חייו העצמאיים ללא כל קשר לנימוקים שהביאו אותו לעולם, ועלינו לדון בחוק לגופו.

לגופו של ענין עלי לומר שחוק זה אינו מקים שום מוסד משפטי חדש בארץ, קיים בארץ, במערכת החו" קים, מוסד המכונה "נוטריון ציבורי", וכל אדם שיש לו צורך במסמך מסויים כדי לשלחו לחו"ל והוא זקוק לאישור, יכול לפנות לנוטריון הציבורי ולקבלו. כיון שמחמת התביעות הרבות, כדברי שר המשפטים, יהיו רבבות אנשים זקוקים לאימות חתימות. — הוא חושב שאריך להקים מוסד חדש בשם "פקידי אימות". דומני, שהממשלה, ושר המשפטים היושב בתוכה, חייבים לד' אוג הפרנסת האוכלוסיה ולא לשלול הפרנסה מאנשים. אם כי אני עורכיהדין, והענין נוגע לציבור עורכיהדין, איני רוצה כלל להצטרך, כחבר הכנסת בדר, אבל שיטה זו שבכל פעם מביאים חוק השולל ממוג או מקבוצה מסויימת, גדולה או קטנה, ענף פרנסה, ויהא הקטן ביותר — איננה שיטה. אני משתומם על שר המשפטים, שענין זה אינו זר לו, שעבד שנים רבות בארץ כעורכיהדין מעשי, והרי יודע הוא שאין זו רק שאלה של אימות חתימה. כשאדם צריך לסדר משהו כזה, ביחוד בענין תביעה — ילך לעורכיהדין, ורק אחר כך יצטרך ללכת לפקיד אימות, וזה יירוש זמן רב.

י. קוסי (מפ"י):

כתוב כאן שבמשך חודש צריכה הפעולה להיגמר.

י. סרלין (הציונים הכלליים):

אתן לך עצה איך לגמור את הפעולה במשך חודש. אני חושב שאת כל החוק הזה יש להחזיר לממשלה, ובמקומו תגיש הממשלה הצעת-תיקון קטנה למערכת החוקים הקיימת. וכבר אמרו כאן חברי הכנסת גיר ובר, שכל עורכיהדין בארץ הוא נוטריון ציבורי, ובארץ יש ברוך השם עורכיהדין רבים, כן ירבו, וכך לא יהיה צורך בכל האפאראט ובכל המעמסה הנוספת.

אני מציע להחזיר את החוק לממשלה, ומבקש מאת שר המשפטים להסיר מעלינו סוף סוף את החרפה של תקופת המאנדאט ולבטל את הסמכות המיוחדת שניתנה

נגעו בעצם החוק, ואני אולי לא הבינתי כראוי. אני חשבתי, שהסמכות הנוטריונית תינתן לעורכי־דין, כלומר להרבות בעורכי־דין בעלי סמכות נוטריונית.

אני רוצה לדבר על עצם החוק, ברצוני רק להעיר הערה ביחס לשמו. לדעתי, השם „אימות מסמכים” או „פקיד האימות” אינו הולם את התוכן. למה לא נאמר: פקיד אישור? הלא הכוונה היא אחרת; כאן אינה ניתנת סמכות לפקיד או לנוטריון לאמת את תוכן המסמך; תפקידו של הנוטריון הוא רק קיום הדבר, קיום השבועה של מי שנשבע לפניו, קיום החתימה, קיום התרגום, אבל לא קיום התוכן. בעצם, השם נוטריון אינו זר כל כך לספרות התלמודית שלנו. המלה נוטריון מוצאה לפי המפרשים שבתלמוד מהמלה נוטר, שמשמעה בלועזית: סופר; והסופרים היו משרתים בנוטריון לכתובה, אבל, למה לא נקרא לחוק זה בשם אישור? בתלמוד נקרא אישור מטעם בית־דין — אשרתא, וזהו באמת השם הנכון. לכן מציע אני לא לקרוא לחוק זה בשם „אימות מסמכים” ולא להשתמש בכינוי „פקיד אימות”, אלא — „אישור מסמכים” ו„פקיד אישור”, מפני שלדעתי אין כאן האימות קרוב לאמת.

א. שפטל (מפא"י):

כנסת נכבדה. החוק של אימות מסמכים בא למלא את החסר לנו בנוטריונים לאישור מסמכים שנועדו לחוק לארץ. החוק הזה הוא כללי בהיקפו; הוא מאפשר לשרה־משפטים, לפי צו, לקבוע נוטריונים לכל תפקיד ותפקיד. וזה הוא דבר נכון וחוקי בעתו.

אנו מצאיים במדינה שתושביה באים מגולה מתחילת, אשר לרובם יש עניינים בגולה, הן ענייני רכוש נטוש והן ענייני פיצויים וחיסול עסקים. ועל כן מיועד החוק הזה, שהוא כללי בהיקפו, לא רק לענייני פיצויים, אלא גם לתפקידים אחרים. אבל אני שואל: למה מרותק החוק הזה בדברי ההסבר שלו לחוק גרמני הנושא עליו את הכותרת: „חוק תיקון העוול הנאצי־יונאלי־סוציאליסטי”? אני יודע מי בחוץ לארץ חקק את החוק הזה והכתיר אותו בכותרת הזאת, אבל אחת אני יודע ודאי, שקיים הלך־רוחות בחוץ לארץ השואף לטהר את השרץ הגרמני־נאצי הנמצא בשני האזורים של גרמניה, באזור המערבי כבאזור המזרחי, להכניס את גרמניה אל משפחת העמים הנאורים במערב אירופה, וכן אל משפחת העמים של הדמוקראטיה המתקדמת במזרח של אירופה.

אני רוצה להשתמש בהזדמנות זו ולהשמיע מעל כמה רמה זו, כי לגבי היהודים אין שום תיקון לעוול הנאצי־יונאלי־סוציאליסטי, אין שום תיקון לעוול הנאצי־יונאלי־סוציאליסטי בשום אזור—לא באזור האמריקאי ולא באזור הסובייטי. שום כסף ושום אידיאולוגיות לא יכבסו את כמתי הדם שהעם הגרמני נושא עליו, ואין פיצויים לתשלומים לששת מיליון הקרבנות של העם העברי. ואני מבקש להשמיט את מחצית דברי ההסברה, המוקדשים ל„חוק תיקון העוול הנאצי־יונאלי־סוציאליסטי” והמזכירים לחוק שלפנינו. מפני שאם יבוא שופט בישראל או היסטוריון וירצה לדעת מה היו המניעים שהניעו את שר־המשפטים בישראל לחוקק חוק זה — ימצא דברי הסבר של חוק גרמני על „תיקון העוול הנאצי־יונאלי־סוציאליסטי”. המניע היחיד

צורך בשבועה. עד כמה שידוע לי מסתפק החוק הגרמני בהצהרות של הרצדק, אני מקוה שר־המשפטים יתן הוראה לפקידים שיטעקו בביצוע החוק, להשביע אנשים רק אם יאה הכרח בכך.

ח. לנדוי (תנועת החרות):

אדוני היו"ר. במקצת תמוה הדבר שהצעה זו הוסיפה לפנינו במאוחר מאד. עוד נותרו בסך הכל ארבעה חדשים עד סיום הרישום. למעשה — פחות מזה. החוק יחזור לוועדת־החוקה, ומשם יחזור למליאת הבית, ועד שיאושר אופיית יעברו עוד כשבועיים נוספים. למעשה נשארו אפוא פחות משלושה חדשים. החומר צריך להגיע לגרמניה עד סוף מארס. על כן תמוה הדבר, מדוע לא הובאה ההצעה קודם. הרי המדובר ביכולת שיקומם של רבבות יהודים במולדת. אני סבור, שאם איחרנו בהגשת החוק, שומה על הממ"שלה לעורר את תשומת־הלב הדרושה של כל המעונב־ינים, כדי שהענין יהיה ידוע בציבור, ויוקמו תחנות של פקידים האימות בצורה המתאימה, למען לא נאחר את המועד הקצר שנשאר לביצוע הפעולה.

ועתה נבקודה שניה, שאינה כרוכה בהצעת החוק לגופו, אך כרוכה במהותו. נדמה לי, שברור הדבר, שאם יאושר הפיצויים, ייעשה תשלום לא בוואלוטה וזה, אלא — עד כמה שאפשר להניח עתה — בסחור רות גרמניות. בלי משים אתה נזכר בתופעה דומה, הידועה לכולנו — ה„טראנספר”. בומנו נוצל ההסכם ההוא למסחר עם גרמניה. ובימים שיהודים ברחבי העולם ניהלו פעולת חרם נגד גרמניה הנאצית, היתה ארץ־ישראל צינור להפצת סחורות גרמניות. אני חושש מאד, ועלי להסב את תשומת־לב הממשלה לכך, שמא יישנה אותו דבר גם הפעם.

ממשלות רבות, אולי מתוך גישה פוליטית מסויימת, רוצות לחוק את גרמניה מהדש. והדברים ידועים. אבל, פה ושם אתה שומע יותר מרמזים על כך, שלא־רץ־ישראל מובאות גם כיום סחורות מגרמניה, והול־כיום ונוצרים קשרים־סחר עם ארץ זו. הפעם עלול להיווצר צינור לגאלי להבאת סחורות משם, במסגרת תשלום הפיצויים. והסכנה היא שלידו ינוחו צינורות נוספים, והצינור הלגאלי ישמש להם חיפוי — כפי שזה קרה בימים ההם של ה„טראנספר”. רצייתי לעורר את הנקודה הזאת, לבל יפתח פתח לסחר כל שהוא לחיזוק כלכלתה של גרמניה. נעשה את המוטל עלינו — לדרוש ולקבל לא רק פיצויים בעד רבבות אזרחים בארץ. נעמוד על המשמר, נתבע ונדרוש לקבל את מלוא הפיצויים המגיעים.

א. ח. שאג (החזית הדתית המאוחדת):

אדוני היושב־ראש, חברים נכבדים. חשבתי שעל עצם החוק של אימות מסמכים לא יתקיים ויכוח כללי, מפני שאין כל ספק בנחיצותו של החוק. כי החוק הזה הובא מתוך מגמה להקל על האנשים העשוקים שיכולו לקבל חלק מהפיצויים על הגנוק שנגרם להם על־ידי הנאצים בבפס וברכוש. מפני שאחרת קשה יהיה להם לסדר את הדבר בזמן הקצר שנשאר עד המועד האחרון להגשת התביעות.

ואמנם, רוב הנואמים שקמוני לא דיברו על עצם החוק, אלא מסביב לו, על הגורם. רק אחד או שנים

ריקאי בגרמניה לא היו משיגים אותו. גם לאחר שהוצא החוק הזה כרוך ביצועו בפרוצדורה מסובכת של חוקים, הגבלות ופירושים. ראש ממשלת בון הכריז לפני כמה ימים, שממשלתו מוכנה למשל על עוונות עמו בתשלום פיצויים של כמה מיליונים מארקים לעם היהודי, וכבר אמרנו בענין זה מה שאמרנו, אבל המציאות היומית בגרמניה היא אחרת והיא תכביד מאד על השימוש המלא בחוק הפיצויים הקיים. לפי החוק הוקצב זמן מסויים, נדמה לי עד חודש מארס 1950, להגשת תביעות פיצויים, שיש לצרף אליהן תעודות־זהות ואסמכתות אחרות המצדיקות את תביעת הפיצויים.

במשך חדשיים צריכים למעלה משלושים אלף יהודים לסדר סידור חוקי, בהתאם לחוק-הפיצויים הגרמני, את תביעותיהם ולמסור לשם אישור תביעותיהם מספר עצום של תעודות ואסמכתות. את כל התעודות האלה צריך לאשר אישור נטריוני. זוהי עבודה רבה ומסובכת, ולשם כך יפתחו לשכות מיוחדות בכל רחבי הארץ. פעולה זו מוכרחה להיות מרוכזת וסאנדאראטית וצריכה להיעשות בידי אנשים שיושקרו במיוחד לכך, שידעו את תכנון של החוק ויעזרו ליהודים בסידורים הפורמאליים. והנה, אלה הדואגים למצבם של עורכי־הדין מציעים לנו, שהפעולה הזאת תיעשה בצורה פרטית ואנארכית, וכל יהודי יצטרך לפנות לנרטריון פרטי. קול לשער איזה אנדרלמוסיה תיווצר, ובכמה הוצאות מיותרות יעלה הדבר למגיש התביעות שברובם הם עולים חדשים. כרגיל, הושמעה כאן טענה נגד הממשלה שאיחרה בהגשת החוק הזה לכנסת. אין הממשלה אשמה בכך. היו קשיים בגרמניה בסידור הפרוצדוראלי והמעשי של רישום הפיצויים, בין המוסדות היהודיים לבין עצמם ובינם לבין ממשלת גרמניה. ורק לפני שבועיים באה ארצה המשלחת מגרמניה ונפתשה כאן עם הממשלה, ובהתאם לכך נקבעו סדרי הפעולה בארץ. אני משתומם וקובל על כך, שבקשר לחוק הזה, שאנו צריכים לדון בו לגופו, התעוררו כאן כמה וכמה שאלות שאינן נוגעות לענין, כגון מעמדם של הנוטריונים במדינה, גזילת פרנסתם של עורכי־דין, אם תמנה הממשלה פקידי אימות מיוחדים וכיו"ב. מה זה נוגע לענינו ותפקידו הקונקרטי של החוק המוצע כאן? הכרחי, איפוא, שהפעולה הזאת תיעשה במרוכז ושתהא מודרכת למעלה; וטוב עשתה הממשלה שנכנסה בעבי הענין, אם תעמוד מאחורי הוועד המיוחד שהוקם לשם כך — יגבר האמון בו מצד היהודים המעוניינים, ויש תקווה שהפעולה תיגמר בהצלחה. והמדובר הוא בהצלת מיליונים של דולארים לטובת המעוניינים ולטובת המדינה. אני מבין, שפקידי האימות שימונו במיוחד ימשו בתפקידם עד ליום בו תיגמר ההרשמה של תובעי הפיצויים, ואחרי־כך יחזרו איש איש לעבודתו ולא יתחרו בנוטריונים הקבועים.

ואין איפוא כל הגיון בדבריו של חברי־הכנסת סרלין, שהחוק הזה גוזל פרנסה מעורכי־הדין. עלינו לראות את תכנון של החוק מבחינת הדרך הדוחה בו למטרה שהוסברה, ואל יעסיקו אתנו חברי־הכנסת, עורכי־הדין הנכבדים, בענינים שאינם מענינו ומכוונתו של החוק הזה.

שר־המשפטים פ. רוזן:

כנסת נכבדה, בוויכוח זה נתעוררו כמה שאלות בלשניות, כלכליות, פוליטיות־כלליות וגם שאלות

הוא רק להגדיל את מספר הנוטריונים, ותו לא. לא כיון שחוק זה מותאם לכל מיני תפקידים באמצעות צווים מיוחדים, מציע אני להתחיל את דברי ההסבר במחציתם השנייה, העוסקת בתפקידו הכללי של חוק זה.

ה. פורדר (המפלגה הפרוגרסיבית):

אדוני היר"ו, כנסת נכבדה, אנו מצביעים בעד החוק הזה המהווה תנאי מוקדם פורמאלי חשוב להבטחת הזכויות לפיצויים של חוג גדול של יהודים, שסבלו נזק עצום לפני עויבתם, או יותר נכון לפני גירושם מגרמניה ההיטלרית.

אולי פה המקום להעיר כמה הערות עקרוניות על עמדתנו בשאלה זו, שהיא בעיה פוליטית וכלכלית מסובכת. אין להשלות את עצמנו: אחרי תקופה כל כך קצרה נוטה העולם לשכוח את אשר נעשה בגרמניה. אנחנו הקרבנות העיקריים, אין אנו יכולים לשכוח כה מהר את העוול שנעשה. אני צריך לציין בצער שיש חוגים ידועים, גם יהודים, ביחוד בארצות אירופה השונות, המתחילים שוב לעסוק במסחר עם אותה הארץ שעשתה בנו מה שעשתה.

קראתי בעתונות על הצעה לחוק חוק, שיסביר את יחסנו כלפי גרמניה. איני חושב שזאת היא הדרך הנכונה. בעיני אינה כרוכה בחוק, אלא בהרגשה של כבוד עצמי. יש למנוע מהחלט שעבר השחור, שאין דוגמתו בהיסטוריה, וישכה בגלל רוחים ועסקים. תביעות מוצדקות שאנו תובעים מאת הארץ הזאת הן אמנם דבר אחר לגמרי. לפי כל העקרונות של החוק, גם החוק הבינלאומי — אדם אשר נגרם לו נזק בזדון, רשאי לדרוש פיצוי בעד הנזק הזה. יש לנו הזכות, או יותר נכון — החובה, לעשות את הכל כדי להבטיח את הזכויות לפיצויים בעד נזק חמרי שהולך חלק מה קטן מהעוול שנגרם לנו. ואם לפי המסיכות הכלכליות אין אפשרות אחרת להגשים את התביעות האלה, יש להבטיח באופן מרוכז, בפקוח הממשלה, גם את הבאת הסחורות.

ברצוני לסכם: אין עוד מקום אחרי זמן כה קצר לחדש את היחסים הנורמאליים עם גרמניה של היום. מן ההכרח, לשם שמירה על זכות היחיד, לנקוט בכל האמצעים הדרושים לקבלת פיצויים שהם צנועים ביותר בהשוואה עם הנזק הרב שנגרם. לכן אנו מצביעים בעד החוק הזה.

י. קוטוי (מפא"י):

כנסת נכבדה, הבית הזה מאוחד בהכרתו ובהרצתו כי חשבונו ההיסטורי עם גרמניה הנאצית ועם רוצחי שליש עמנו אינו נסגר ולא יסתיים עם תביעת הפיצויים ועם קבלתם. גם אם נקבל מהמדינה הזאת את כל מה שהיא שדדה וחמסה מרכושם של היהודים, לא יסתיים לעולם חשבונו הנוקב והזמנות עם העם הגרמני. אפשר ועלינו לדאוג לכך, שבהזדמנות מתאימה ייאמר דברנו מעל הבמה הזאת בפרשה זו, אולם עכשיו אנו דנים על חוק קונקרטי הנוגע להבטחת תשלום הפיצויים לאתם היהודים אשר זכאים לקבל אותם לפי חוק שחקקה הממשלה הגרמנית בשטח האמריקאי. הייתי לפני חדשיים בגרמניה, והפרשה הזאת של הפיצויים ידועה לי. אלה שטיפלו בכך השקיעו מאמצים רבים כדי להשיג את חוק־הפיצויים הזה מהממשלה הגרמנית. לולא הלחץ של השלטון האמרי

ישיבה צ"ג, י"ד כסלו תש"י (5 דצמבר 1949)
— חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות) (רזון) —

צורך לגסח את תביעותיהם ולאשר את חתימותיהם. את כל העבודה הזאת, או חלק גדול ממנה, יש לעשות בכתיאחת. מובן שהכוונה היא להעסיק במסגרת חוק זה גם עורכי־דין, ובעיקר עורכי־דין. אינני מבין מדוע מכניסים לכאן את שאלת הנוטריונים הציבוריים. נכון שצריך לתקן את פקודת הנוטריונים הציבוריים. אם חבריהכנסת לגדויו הזכיר לי, שהבטחתי להגיש לכנסת חוק כזה, לבו יכול להיות סמוך ובטוח, שאנו מכינים חוק כזה ושהוא יוגש לכנסת במועד הנכון.

כבר הוסבר עליידי חבריהכנסת ניר ואחרים, שקיימים בארץ שני סוגי נוטריונים: נוטריון ממשלתי, שסמכותו להוציא אישורים לשימוש במדינה, ונוטריונים הנקראים „נוטריונים ציבוריים“ שמסמכותם לאשר מסמכים אין ורק לשם שימוש בחוץ־לארץ.

החוק הזה מציע למנות בשם מיוחד, כביכול, נוטריונים ממשלתיים לצורך מטרה מיוחדת, ולהסמך אותם לאשר מסמכים בשביל השימוש בגרמניה. אני יכול להבין, שהחבריהכנסת סרלין מתרעם מתוך גישה דוקטרינרית כביכול על החוק. אני יכול להבטיח לו וגם לאחרים, שאין בכוונתי להציע לכנסת להלאים את המקצוע של עורכי־הדין, אני חוקק מזה, אם כי אינני יכול להבין, מדוע דוקא חבריהכנסת ניר מתנגד כל־כך, שהממשלה מציעה למנות לצרכים מיוחדים נוטריונים ממשלתיים כביכול. על־כ־לפנים, אין בכורי נתי להציע לכנסת הלאמת המקצוע של עורכי־הדין אך במקרה מיוחד זה לא נוכל לארגן את העבודה אם לא נרכז אותה, ואם לא נבטיח שירות זול לכל הנזקקים לו. אילו הגדלנו — כפי שחבריהכנסת ניר וחבריהכנסת סרלין מציעים — את מספר עורכי־הדין הרשאים לשמש נוטריונים ציבוריים, הרי במקרה המיוחד שלפנינו היה זה רק מכביד על העבודה. אי אפשר לפצל את העבודה המיוחדת הזאת בין 50 נוטריונים ציבוריים — וזהו בערך המספר כיום — ובודאי לא בין 700 או 800. כפי שמציע חבריהכנסת ניר, כיון שבמצב הקיים מחייב מפעל זה הדרכה אחידה ורזון, אחרת אי־אפשר להתגבר עליה, וכפי שאמרת בדברי הפתיחה, אין זה גם כדאי בשביל עורכי־הדין, כי השירות צריך להיות זול מאד.

ואשר להצעתו של חבריהכנסת ורהפטיג, להעביר את מוסד הרישום לרשות הממשלה — אין בכוונת הממשלה לעשות זאת. בכלל היו כאן הצעות והערות, המתעלמות משיקול־דעת אחד והוא, אם מבחינה פור־ליטית יהיה מוצדק, שממשלת ישראל בתור ממשלה תופיע כאן כצד למשאומתן או אפילו בארגון צעדים מסויימים, הקשורים במשאומתן על פיצויים בגרמניה.

על שאלה מסויימת, שאחד מהמתווכחים הנכבד דים עורר: אם חוקים דומים לאלה שחוקקו בגרמניה המערבית, חוקקו גם בחלק הסובייטי של גרמניה — יש לענות בלאו. שם לא הופיעו חוקים כאלה, כל החוקים האלה שייברתי עליהם: החוק התחזרת הר־כוש, החוק המכונן את החברה הידועה בשם „סאכ־ססור אורגאניזישן“, ההברה שבאה במקום היורשים של הנפטרים — אינם בסקטור הסובייטי, וגם החוק לתיקון העוול הנאציאנאל־סוציאליסטי, שאנו מדברים עליו בזה, אינו חל על הסקטור הרוסי, הוא חל לעת

הנוגעות לגוף הענין, כאשר לשאלות הבלשניות, איני מתיימר להיות מומחה בדבר, ואני מניח למומחים את ההכרעה בשאלה הנכבדה שנתעוררה עליידי חבריהכנסת הרב שאג. בהודמנות זו רצוני לומר, שלמש־רד־המשפטים יש כיום מסגן, שאפילו ראש־הממשלה „פוחז“ מפניו ולא בנקל מתווכח עמו בשאלות בלש־ניות. אך ייתכן, שהרב שאג צדק וההכרעה תהיה בידי מומחים.

אשר לשאלות הכלכליות, ביקש ממני שר־האוצר להודיע שהוא מצטער שאינו יכול להיות נוכח הערב, ויחזור לדבר בשאלות הכלכליות בשבוע הבא אגב הדיון בחוק הרכוש הגרמני שיובא בפני הכנסת.

אצטמצם רק בהערות אחדות: הממשלה מכירה בחובתה לבוא לעזרת הפליטים היהודים, שלפי החוק שהסברתי בדברי הפתיחה, החוק שנתפרסם בגרמניה, ניתנת להם האפשרות לתבוע פיצויים. המוסד שתארתי בדברי פתיחתי — משרד הרישום שהוקם עתה בארץ — נתמך עליידי הממשלה בהלוואה בסך 5000 לירות. אנו מקווים, שהלוואה זו תספיק כדי לארגן את העבודה.

אשר לכמה טענות שנשמעו כאן — אין לשכוח, שחלק ניכר של העבודה מתרכז עד היום בידי הסוכנות היהודית ולא בידי הממשלה. הממשלה פועלת בכמה שטחים של עבודה זו, כשהיא נתבעת עליידי החוגים, הממונים מעשה על עצם הטיפול ובאה לעזרת חוגים אלה עליידי תמיכה, או עליידי חקיקת חוקים מתאימים. המנצחת על כל מה שכרוך עם הפיצויים ועם התביעות מהעם הגרמני, היא לעת־עתה הסוכנות היהודית לאי. הנהלת הסוכנות די רגישה לכל התערבות ורשמיותה לענין זה.

חבריהכנסת ורהפטיג התאנון על שחל איחור בהבאת חוק זה. אך התאריכים שהוא הזכיר אינם נכונים, על־כ־לפנים לפי האינפורמאציה שבידי. מד ורהפטיג אמר, שעוד לפני שנה וחצי חוקקו בגרמניה החוקים, שהגיעו אותנו להציע את החוק הזה. לפי הידיעות שבידי, חוקקו החוקים בגרמניה בתאריכים דלהלן: בבאואריה — ב־29 לאוגוסט 1949; בהסן — ב־18 לאוגוסט 1949; ברמן — ב־27 לאוגוסט 1949; בוורטמברג־באדן — ב־1 לספטמבר 1949; אם כי החוקים האלה קיבלו תוקף רטרואקטיבי החל מהראשון באפריל 1949. נוסח החוק הראשון הגיע ארצה ב־25 לאוקטובר 1949. נכון שההצעות לחוקים אלה נתפרסמו קודם לכן, אך את אישורם קיבלו החוקים רק בתאריכים שהזכרתי.

לא נותר לנו זמן רב, ויש לעשות עבודה עצומה עד סוף מארס 1950; דוקא הדחיפות הזאת היא המצד־דיקה את קבלת החוק. אילו היה לפנינו זמן רב, אולי אפשר היה להתווכח, אם לא כדאי להניח את העבודה כולה בידי נוטריונים ציבוריים, אך שני גורמים מחייבים אותנו, לחוקק את החוק מיד: הדחיפות לרכז עבודה עצומה במשך כמה חדשים, עבודה המ־חייבת גם מעין תעמולה; והצורך לעודד את היהודים הזכאים לפיצויים, שמספרם הוא אולי למעלה מ־30 אלף — ישנו גם אומדנות, שלפיהן מגיע מספרם עד 50 אלף — את היהודים האלה יש לארגן ולדרוש מהם, שירשמו את תביעותיהם. לשם כך יש לצאת למקור מות מגוריהם, כיון שלא כולם יבואו בעצמם. יש

— חוק אימות מסמכים (מטרות מיוחדות) (רוזן, שפרינצק); חוק להארכת חוקף של תקנות שעת-חירום (מניעת שריפות בשדות) (שפרינצק, יוסף, ברייהודה, בהיר) —

חוק שהיא מציעה לוועדה. אני יודע, שכבר נוצרו תקדימים, וועדת-הכנסת תצטרך להחליט בענין זה, אך נדמה לי, שהגיע הזמן לרשום כאן דעת הממ"ר שלה, שזה אינו בסדר. להלכה אין כאן אפשרות להצביע על הצעתו של סרלין.

היו"ר י. שפרינצק:

ועדת-הכנסת תדון בענין זה. נצביע את הצעתו של חבר-הכנסת סרלין, ולא נקשור אותה עם הצעת שר-המשפטים.

הצבעה

הצעת חבר-הכנסת סרלין להחזיר את החוק לממשלה לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

רצוני להעיר הערה אחת בשאלה זו. היה כאן ויכוח חשוב מאד, והענין הוא דחוף מאד; בו תלויים אינטרסים של רבבות יהודים, אני מבקש את ועדת-החוקה לטפל בחוק הזה בשורה ראשונה, כדי שנוכל לתת תשובה מהירה לאותה משלחת של יהודים שבאה הנה מגרמניה, ולהוטה לקבל את האישור החוקי לענין זה, כדי שהעבודה תוכל להיגמר עד התאריך הקבוע בגרמניה.

ה. חוק להארכת חוקף של תקנות-שעת-חירום

(מניעת שריפות בשדות), תש"י—1949*)

אני סבור שחמש דקות יספיקו להערות. רשות-הדיבור להכרה-הכנסת ברייהודה.

י. ברייהודה (מפ"ם):

הממשלה שלנו מזדרזת תמיד להוציא חוקי-חירום דוקא, וכי בומן רגיל, לא של חירום, אין שריפות ולא צריך יהיה לכבותן? מדוע ענינים, המצריכים חוקים רגילים, מובאים אלינו תמיד בצורה פגומה, כשאין בכך שום הכרח? ישנן פקודות לשעת-חירום, ישנן תקנות לשעת-חירום, ישנם צווים לשעת-חירום בענינים רגיזים — למה הריצה הזאת לפקודות לשעת-חירום?

אני מציע להאריך את חוקף התקנות לשעת-חירום בסעיף המוצע לא יותר מאשר לשבועיים, כי בעצם אפשר להכניס את כל ההצעה הזאת, עם תיקונים קלים בלבד — יש אמנם מה לתקן לגופו של הענין — בצורת חוק רגיל. נחול להתרגל לסדר הפגום הזה של חוקי-חירום.

א. בהיר (מפ"א):

כנסת נכבדה! השנה היינו עדים לשריפות רבות בשדות הארץ, והדבר מוסבר, מילויני דונמים אדמה ונשאר בלתי-מעובדים, ומאות אלפים ראשי-בקר, שהיו משמידים את העשבים הגורמים לשריפות, אינם כיום בארץ. יש להניח ששכנת השריפות תהיה סכנה רצינית בשטחים גדולים של הארץ גם בשנים הקרובות.

עתה רק על הסקטור האמריקאי בתוך גרמניה המערבית, אך אין לפי דעתי כל טעם, שלא להגביר את המאמצים שנעשים גם כיום כדי להביא לידי חקיקת חוקים דומים כאלה גם בסקטור הסובייטי.

ולחברת-הכנסת רחל כהן, תשובתי היא, שהפני צויים מגיעים גם ליתומים. חלק של העבודה עדיין לא נעשה, כלומר, למנות אפוטרופסים על יתומים שיוכלו לתבוע בשמם פיצויים. בשאלה זו נגענו כבר בוויכוחים על נושאים אחרים.

נדמה שיסודות החוק הזה מתקבלים על דעת הכנסת. אינני רוצה להיכנס כרגע לשאלת "הדמים", הארנונה או האגרה, שהעסיקה כל-כך את חברת-הכנסת בדר. שאלה זו אפשר לברר בוועדה.

אני חוזר להצעתי, להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. שפרינצק:

אינני יודע אם עלי להצביע את הצעתו של חבר-הכנסת סרלין, כיון שאיננו כאן.

שר-המשפטים פ. רוזן:

רצוני להעיר הערה, הקשורה בהצבעה להצעת חבר-הכנסת סרלין, אינני חושב שהצעתו התקבלה, אך ברצוני לרשום את דעת הממשלה, שאין כל מקום להציע החזרת חוק לממשלה, בלי שיהיה קודם דיון בוועדה. הרשות בידי הממשלה לדרוש תמיד העברת

היו"ר י. שפרינצק:

נעבור לחוק להארכת חוקף תקנות לשעת-חירום (מניעת שריפות בשדות).

רשות-הדיבור לשר-החקלאות.

שר-החקלאות ד. יוסף:

אדוני היו"ר, כנסת נכבדה. אני מניח, שאם חבר-הכנסת ברייהודה רץ לבמה זו, עשה זאת מתוך רצון להסכים מיד לתקנות ולחסוך דיון.

חברת-הכנסת ודאי זוכרים, שלפני כמה חדשים הותקנו תקנות לשעת-חירום, שבאו למנוע שריפות בשדות. לא היו דברים מפתיעים בתקנות אלה, הן הטילו חובות מסוימות על הציבור, שלא ייעשו דברים העלולים לגרום שריפות, ונתנו סמכויות מסוימות לפקידים ולקציני משטרה, כדי להתגבר על השריפות ולמנוע אותן. חוק זה בא להאריך את חוקף התקנות, כי עדיין יש בהן צורך.

אני מציע להעביר לוועדה הכלכלית את החוק הזה, הבא להאריך את תקפן של התקנות עד תום שעת-החירום.

היו"ר י. שפרינצק:

לפי הפתיחה הקצרה יש לשער שהדיון יהיה קצר,

(* רשומות (הצעות חוק, חוב' 25).

— חוק להארכת תוקף של תקנות־שעת־חירום (מניעת שריפות בשדות) (יוסף, שפרינצק) —

שעד סוף־החודש הזה תספיק הכנסת לדון ולהחליט על החוק. לכן אנו מציעים מה שאנחנו מציעים, אם נוח יותר לכנסת, כדי להשיק את רוחם של החברים, שאינם אהבים עקרונית תקנות־לשעת־חירום. הרי היא לא תתנגד לכך, שנאריך תקפן של התקנות נגיד לחדשים — לא לשבועיים — על מנת שנביא תוך הזמן הזה את החוק הסופי.

וכלפי דברי חבר־הכנסת בהיר — יש לממשלה, יש למשרד החקלאות שומרים ופקחים על היערות; ייתכן שמספרם אינו מספיק, אך דבריו אינם נוגעים כלל וכלל לתקנות אלה שאנו דנים בהן.

היו"ר י. שפרינצק:
נצביע.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת
הכלכלה — נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

הישיבה הבאה מחר ב־4, בה יימסר דין־וחשבון של שר־התחבורה.

הישיבה ננעלה בשעה 22.00.

על כן אין החוק הזה מספיק. הוא מטיל אחריות וחובה מסויימת על מקומות־ישוב, יהודיים או ערביים, אבל אינו מטיל כל אחריות על הממשלה לאותם השטחים העצומים, שטחי הבור, שטחי ההרים והיערות, שהם בעיקר נוחים לשריפות, וגורמים גם לשריפות בשדות מעובדים וביערות.

אני חושב כי בהודמנות זו לא למותר יהיה לציין שמשרד־החקלאות, או מחלקת־היעור של משרד־החקלאות צריכה לדאוג לכך שייעשו עבודות מתאימות כדי למנוע בשנה הבאה שריפות גדולות, כפי שהיו השנה. אם יש צורך להגדיל למטרה זו את התקציב של משרד־החקלאות — יש לעשות זאת. רציתי לציין את הדברים האלה בהערות לוויכוח זה, כיון שאיננו יכולים לצאת ידי חובה רק בקבלת חוק זה.

שר־החקלאות ד. יוסף:

כלפי דברי חבר־הכנסת ברייחודה — איני חושב שהוא בחר דוקא בדוגמה הטובה ביותר להתרעם על תקנות לשעת־חירום. תקנות אלה למניעת שריפות בשדות באות לשמור על רכוש המדינה ואינני חושב, שיש להתרעם עליהן. בכל אופן, הסיבה לכך, שהבאנו את הצעת החוק בצורה הנוכחית היא, שאין כל תקנה